

Henna Virta

VALOKUVAUS TYÖVÄLINEENÄ ESIKOULUIKÄISTEN LASTEN
YHTEISÖLLISYYDEN EDISTÄMISESSÄ

Sosiaalialan koulutusohjelma
2019

VALOKUVAUS TYÖVÄLINEENÄ ESIKOULUIKÄISTEN LASTEN YHTEISÖLLISYYDEN EDISTÄMISESSÄ

Virta, Henna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Marraskuu 2019
Sivumäärä: 29
Liitteitä: 8

Asiasanat: yhteisöllisyys, ryhmä, valokuvaus, esikoulu, varhaiskasvatus

---

Opinnäytetyössäni tutkin valokuvausta työmenetelmänä yhteisöllisyyden edistämisessä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää voiko valokuvausta käyttää työmenetelmänä esikouluikäisten lasten yhteisöllisyyden edistämisessä ja ryhmäytymisen apuvälineenä. Opinnäytetyön tarkoitus oli edistää Kuvataidepäiväkoti Viikarin Nappuloiden esikouluryhmän yhteisöllisyyttä toimintakauden alussa ja luoda konkreettista tietoa sekä toimintatapoja.

Toteutin opinnäytetyöni syksyllä 2019 juuri aloittavien esikoululaisten kanssa, jolloin ryhmäytymisen ja yhteisöllisyyden luomisen tarve on suuri. Kuvataidepäiväkoti Viikari harjoittaa kuvataiteen valmentavia opintoja yli 3-vuotiaille lapsille, minkä vuoksi valokuvaus työmenetelmänä tukee päiväkodin arvoja.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, missä tutkin edistääkö valokuvaus työmenetelmänä lasten yhteisöllisyyttä ja ryhmän muodostumista. Opinnäytetyössä suunnittelin lapsille valokuvausprojektin, johon kuuluu seitsemän erilaista valokuvauspäivää. Esikouluikäiset lapset jaettiin kahteen pienryhmään, mistä toinen oli tutkimusryhmä. Päivien aikana tutkimusryhmä toteutti ryhmäytymiseen liittyviä valokuvaustehtäviä, joita havainnoin toiminnan aikana. Havainnoinnin sekä lasten lyhyen palautteen kautta arvioin lasten ryhmäytymisen ja yhteisöllisyyden kehitystä projektin aikana sekä tein johtopäätöksiä tutkimustuloksista.

Projektin tutkimustulokset osoittivat sen, että valokuvaus on toimiva yhteisöllisyyden edistämisen väline. Yhteinen toiminta ja päämäärä pienryhmissä edisti ryhmäkehitystä. Valokuvaus toimi vuorovaikutuksen välineenä, erityisesti lasten ottaessa toisistaan muotokuvia. Valokuvaus vapaana toimintana mahdollisti sen, että lapset saivat vaikuttaa omaan ryhmäänsä ja yhteisöllisyyteen sen sisällä. Myös aikuisen rooli oli merkittävä tuki ryhmäytymisen ja yhteisöllisyyden kasvussa.

PHOTOGRAPHY AS A TOOL FOR PROMOTING A SENSE OF COMMUNITY WITH PRESCHOOL CHILDREN

Virta, Henna

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

November 2019

Number of pages: 29

Appendices: 8

Keywords: communality, group, photography, preschool, early childhood education

---

In my thesis I study photography as a tool for improving communality. The aim of the study was to find out whether photography could effectively be used as a method to promote a sense of togetherness among preschool children and as a tool for group formation. The purpose of this thesis was to improve the sense of togetherness of the children in preschool group "Nappulat" of arts daycare center Viikari at the beginning of term and to obtain information about day-to-day practices as well as create new ones.

I started my research in the fall of 2019 with children who were just starting preschool, at the time when the need for group formation and creating a sense of togetherness is greatest. Arts daycare centre Viikari provides preparatory education in arts for children over three years old, and therefore photography as a method supports its values.

My thesis is a practical work in which I study whether photography as a method promotes children's communality and group formation. For the thesis I designed for the children a photography project that consisted of a different photographic task for each of seven days of the study. The preschool children were divided into two small groups, one of which was the research group. During the days the research group carried out group photography activities, which I observed. Using observation and the brief feedback I obtained from the children, I evaluated the development of group formation and communality during the project and then drew conclusions from the data.

The results show that photography is an efficient tool for promoting communality. Shared action and common purpose in the small groups promoted group formation. Photography worked as a means for interaction, especially when children took portraits of each other. Photography as an unstructured action allowed children to influence their own group and communality within it. The supporting adult's role was also significant in developing group formation and the participants' sense of togetherness.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS	6
3	ILMAISUN MONET MUODOT.....	7
4	VALOKUVAUS TYÖMENETELMÄNÄ RYHMÄYTYMISESSÄ JA PIENTEN LASTEN YHTEISÖLLISYYDESSÄ.....	9
4.1	Valokuvaus työmenetelmänä.....	9
4.2	Ryhmät ja ryhmäytyminen.....	10
4.3	Pienten lasten yhteisöllisyys ja sen merkitys kasvussa.....	12
5	OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET	13
5.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	13
5.2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	14
5.3	Toimintaympäristö	15
5.4	Eettisyys	15
5.5	Tiedon hankinta ja tutkimusaineiston käsittely.....	16
6	VALOKUVAUSPÄIVIEN TOTEUTUS JA TAVOITTEET	18
6.1	Ensimmäinen toimintakerta	18
6.2	Toinen toimintakerta	18
6.3	Kolmas toimintakerta.....	19
6.4	Neljäs toimintakerta	19
6.5	Viides toimintakerta.....	20
6.6	Kuudes toimintakerta	20
6.7	Seitsemäs toimintakerta	21
7	RYHMÄN KEHITYS JA VALOKUVAUKSEN VAIKUTUS YHTEISÖLLISYYTEEN	21
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	25
9	TUTKIMUKSEN ARVIOINTI JA KEHITYSEHDOTUKSET	27
	LÄHTEET.....	28
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni tutkin valokuvausta työmenetelmänä esikouluikäisten lasten yhteisöllisyyden edistämiseksi. Valokuvaus ja muut taidelähtöiset menetelmät ovat nostaneet kiinnostusta vuosien varrella erilaisten asiakasryhmien kanssa. Varhaiskasvatuksessa on kautta aikojen sovellettu taidetta ja erilaisia luovia ilmaisutapoja kasvatuksen tukena, sillä käsillä tekeminen ja luova toiminta ovat pienille lapsille luontaisia tapoja ilmaista itseään. Sen tuomia ulottuvuuksia on helppo soveltaa kaikessa kasvatustyössä, kuten tässä opinnäytetyössä yhteisöllisyyden ja ryhmäytymisen edistämisen välineenä.

Valokuvaus on vuorovaikutuksellinen työskentelytapa. Sen avulla voimme tallentaa maailmasta pienempiä osia ja nähdä toisin. Valokuva jättää jäljen ja muiston, minkä vuoksi se sopii hyvin edistävään ja ennaltaehkäisevään kasvatustyöhön. Varhaiskasvatussuunnitelmassa valokuvauksen voi liittää niin mediakasvatukseen kuin ilmaisun moniin muotoihin. Valokuva taipuu moneen ja sopii juuri siksi hyvin työmenetelmäksi tutkimuksessani.

Päiväkodissa tarvitaan yhteisöllisyyttä. Jo varhaisessa vaiheessa koetut positiiviset kokemukset yhteisöllisyydestä edistävät myöhemmissä kehitysvaiheissa uusiin ryhmiin siirtymistä sekä oman roolin ottamista ryhmässä. Yhteisöllinen toiminta antaa lapsille myös mahdollisuuden oppia toisilta sekä ehkäisee myöhemmissä elämänvaiheissa syrjäytymistä sekä kiusaamisen ilmiöitä. (Koivula 2013, 23 – 24.)

Yhteisöllisyys kantaa läpi elämän. On tärkeää kasvatuksessa huomioida eheä ryhmäytymisen ketju ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Esikoulussa keskitytään opettamaan lapsille koulumaailmaan vaadittavia taitoja, joista yksi tärkeimmistä on yhteisöllisyyden ja ryhmätyöskentelyn taidot. Vaikka yksilöllinen kasvattaminen on tärkeää ja edistävää, on tärkeä huomioida myös se, miten lapset kohtelevat toisiaan. Näin voimme ehkäistä kiusaamista ja syrjäytymistä sekä liittää heidät varhain yhteiskuntamme jäseniksi.

2 VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS

Varhaiskasvatus on palvelukokonaisuus, joka tukee lapsen kehitystä kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kautta. Varhaiskasvatuksessa lapsi kasvaa sekä sosiaalistuu yksilöksi kulttuuristen tapojen ja arvojen kautta sekä luo yhteyksiä ihmisiin ja ympäristöön. (Ahonen 2018, 27.)

Pedagogiikka on keskeinen osa varhaiskasvatusta. Pedagogiikalla tarkoitetaan erityisesti kasvatusta ja varhaiskasvatustieteeseen perustuvaa tietoa, joka ohjaa päivähoitoa toteuttamaan suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Pedagogiikka näkyy vuorovaikutuksessa, toimintakulttuurissa sekä oppimisympäristössä aktiivisesti ja sen avulla voidaan perustella lasten hyvinvointiin liittyviä ratkaisuja. (Ahonen, 2018, 37.)

Varhaiskasvatus kuuluu osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää. Varhaiskasvatuksen laatu, tavoitteet ja sisältö määritellään varhaiskasvatustalain perusteella Opetushallituksen antamassa valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Tämän valtakunnallisen ohjauksen tavoitteena on mahdollistaa yhdenvertainen kokonaisvaltainen kasvu, kehitys ja oppiminen varhaiskasvatukseen osallistuvilla lapsilla. (Opetushallitus 2018.)

Varhaiskasvatussuunnitelma voidaan jakaa kolmeen eri tasoon. Valtakunnallisella tasolla tarkoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön oikeudellista velvoitetta tuottaa laadukasta varhaiskasvatusta tasa-arvoisesti. Paikallisella tasolla velvoitetaan kuntaa, kuntayhtymää tai muuta yksityistä sekä julkista palveluntuottajaa luomaan paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä yksilöllisesti. Viimeinen taso on lasten varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka ovat yksilöllisiä ja perusteellisia huoltajien kanssa laadittuja hoitosuunnitelmia. (Ahonen 2018, 14 – 22.)

Esiopetuksesta määrää perustuslaki ja sekin kuuluu osaksi varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatus, esiopetus sekä perusopetus luovat yhdessä johdonmukaisen oppimisen kokonaisuuden. Esiopetuksen tärkein tehtävä on kasvattaa lapsen oppimisen, kasvun ja kehityksen edellytyksiä. (Opetushallitus 2014.)

Esiopetuksen tavoitteena on innostaa lasta kokeilemaan ja oppimaan uutta leikin ja toiminnan kautta. Esiopetuksen aikana lapsilla on mahdollisuus myös vuorovaikutuksen ja sosiaalisten taitojen vahvistamiseen. Yhdenvertaisuuden ja oman minän ainutlaatuisuuden ymmärtäminen kuuluvat esikoulun tavoitteisiin. (Opetushallitus 2014.)

Esiopetuksen oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa olennaista on yhdistää opetukseen lasten kiinnostuksen kohteet sekä opetukselle asetetut yhteiset tavoitteet. Opetuksen tavoitteena on mahdollistaa lapselle kokonaisvaltainen kasvatus sekä tarjota monipuolinen perusta oppimiselle. Opetuksessa tulee ottaa huomioon lasten yksilölliset tarpeet. Lapsille tulee antaa yksilöllistä tukea jokaisella hyvinvoinnin osa-alueella, tarpeiden ilmetessä. (Opetushallitus 2014.)

3 ILMAISUN MONET MUODOT

Varhaiskasvatussuunnitelman- ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eritellään pedagogisen oppimisen osa-alueita, joita varhaiskasvatus ja esiopetus pitävät sisällään. Yksin niistä on ilmaisun monet muodot, joilla mahdollistetaan tasa-arvoisesti lapsille keinoja nähdä ja hahmottaa maailmaa innostavalla tavalla. Ilmaisun avulla lapsi toimii moniaistisesti erilaisten työtapojen kautta. Ilmaisun moniin muotoihin kuuluu kulttuurin hyödyntäminen oppimisessa. Myös oppimisympäristön innostavuus, ulkonäkö sekä monipuoliset välineet ja materiaalit ovat olennainen osa monipuolista ilmaisua. (Opetushallitus 2016.)

Taiteellinen ilmaisu sekä taidekasvatus ovat lapsia motivoivia ja innostavia tapoja tuottaa ilmaisun monia muotoja. Taidekasvatus on monipuolista, spontaania sekä lapsen omaa ajattelua sekä näkemystä hyödyntävää toimintaa. Ilmaisun ja taiteen

luomisen prosesseissa korostuu erilaisten tekniikoiden kokeilu, työskentelyvaiheiden ymmärtäminen ja dokumentointi. Tärkeintä on, että lasten ilmaisua tuetaan ja prosesseille annetaan hyvin aikaa sekä tilaa. (Opetushallitus 2016.)

Varhaiskasvatuksen tulee toiminnallaan tukea tavoitteellisesti lasten kuvallista ilmaisua heidän ikätasolleen sopivalla tavalla. Tällainen ilmaisu ja kokeminen edistävät oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja minäkuvan kehittymistä. Kuvallinen ilmaisu tukee myös ryhmän yhteisöllisyyttä ja auttaa lapsia tulkitsemaan ympäristöään sekä maailmaansa. Itseilmaisu antaa lapselle oman merkityksen itsestään sekä omasta ryhmästään. (Ahonen 2018, 193 – 194.)

Kuvataidekasvatus on olennainen osa varhaiskasvatusta. Sen tarkoitus on kasvattaa taiteeseen, taiteen tekemiseen ja luovuuteen. Kuvataiteen avulla lapsi tutustuu ja tulee osalliseksi hallitsevaan kulttuuriin. Näin voidaankin ajatella, että kuvataidekasvatus on kokonaisvaltaista kasvua. (Rusanen 2009, 48.)

Varhaiskasvatuksen kuvataidekasvatus voidaan jakaa neljään osa-alueeseen: kuvataiteellinen ilmaisu, kuvataiteellinen kokeminen, ympäristön esteettinen sekä kulttuurinen kokeminen ja mediakasvatus (Rusanen 2009, 49).

Kuvataiteellisessa ilmaisussa lapsi kokee ja harjoittelee erilaisia työvälineitä sekä työskentelytapoja esimerkiksi maalauksen ja valokuvauksen parissa. Kuvataiteellinen kokeminen on taiteen vastaanottamista, esimerkiksi museoissa ja näyttelyissä. Ympäristön esteettinen ja kulttuurinen kokeminen on elinympäristön tarkastelua havainnoinnin avulla. Siihen kuuluu esimerkiksi lähiympäristön tutkiminen, vuodenaikojen kokeminen, aistien virittäminen sekä historiaan tutustuminen. Mediakasvatus on kulttuurin havainnointia ja kriittistä tarkastelua. Sen merkitys korostuu yhä enemmän nykypäivänä, sillä media korvaa ja muokkaa paljon lapsen kokemusmaailmaa, kulttuuria ja kiinnostuksenkohteita. (Rusanen 2009, 49 – 51.)

4 VALOKUVAUS TYÖMENETELMÄNÄ RYHMÄYTYMISESSÄ JA PIENTEN LASTEN YHTEISÖLLISYYDESSÄ

Tässä kappaleessa käsittelen teoriaa, joka liittyy valokuvaukseen, ryhmäytymiseen ja pienten lasten yhteisöllisyyteen. Kappaleen avulla pyrin yhdistämään teorioita toisiinsa ja luomaan pohjan yhteisöllisyyden edistämiseen liittyvässä projektissani.

4.1 Valokuvaus työmenetelmänä

Erilaisten taidemenetelmien soveltavassa käytössä olennaista on siitä syntyvät kokemukset ja osallistuminen toimintaan. Toiminnan tarkoitus ei ole välttämättä oppia uusia tekniikoita tai taitoja, vaan saada esimerkiksi kokemuksia yhteenkuulumisesta ja omista taidoista sekä luovuudesta. Toiminta edistää myös vuorovaikutustaitojen osaaamista ja kehittymistä. (Huhtinen-Hildén, ym. 2019. 15 – 16.)

Valokuvaus on kehittynyt työvälineeksi uusien lähestymistapojen, työtapojen ja menetelmien kautta. Taidekeskeisiä työtapoja valokuvauksen parissa käytetään esimerkiksi terapeuttisessa, psykologisessa sekä pedagogisessa työssä. Eri alojen välillä ammattilaisten tehtäväksi jää yhdistää valokuvauksen mahdollisuuksia ja näkökulmia omalle asiakasryhmälle sopivaksi. (Hentinen 2014. 40.)

Valokuvausta ajatellaan usein visuaalisena taiteena, mutta luonteeltaan se on myös vuorovaikutuksellista. Valokuvan erityisominaisuuksina voidaan pitää myös sen mahdollisuutta toimia sanattomana vuorovaikuttajana. Se kertoo meille asioita aistien perusteella ja siitä on mahdollista tehdä monta erilaista tulkintaa. Valokuvan ottamiseen ja kuvien työstämiseen liittyy myös kehollista toimintaa, joten sitä voidaan pitää myös fyysisenä. (Hentinen, 2014. 41 – 42.)

Kun valokuvaus toimii ryhmätyöskentelyssä välineenä, on sen käytössä niin yksilöllisiä, kuin yhteisöllisiäkin piirteitä. Valokuvaaminen ja valokuvat aktivoivat ryhmän jäsenten välistä kommunikaatiota, mutta samalla se on myös yksilöllinen kokemus. Fyysinen kuvaustilanne on yksilöllistä, kuten myös mielikuvat ja tunteet, mitä valokuvat voivat herättää. (Hentinen, 2014. 45.)

4.2 Ryhmät ja ryhmäytyminen

Ihminen kuuluu elämässään moneen erilaiseen ryhmään. Osa ryhmistä on itse haluttuja ja osa sellaisia, joihin on joutunut esimerkiksi työn, päiväkodin tai koulun takia. Jokainen ryhmä on erilainen, koska se muodostuu erilaisista yksilöistä. Ryhmässä toimiminen on yksi itsetuntemuksen väline sillä ryhmässä yksilöt etsivät omia roolejaan ja saavat jatkuvasti palautetta toisiltaan. Ryhmä on yksilön kehitykselle tärkeä, sillä sen avulla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja sekä opetellaan hyväksymään erilaisuutta. (Laine, Ruishalme & Salervo. 2009. 57.)

Ryhmän muodostuminen ja ryhmänä oleminen vaatii vuorovaikutusta sekä yhteistä päämäärää. Ryhmän väliset suhteet ja ryhmädynamiikka vaikuttavat siihen, miten ryhmä toimii. Jotta ryhmä olisi eheä ja turvallinen, on ryhmän jäsenten tiedostettava ja hyväksyttävä ryhmänsä sekä aktiivisesti toimittava yhdessä päämäärää tavoitellen. (Laine, ym. 2009. 59 – 61.)

Ryhmän kiinteys eli koheesio on ryhmän jäsenten välistä vetovoimaa ryhmää kohtaan. Kun jäsenet osallistuvat aktiivisesti yhdessä toimintaan, koheesio on voimakasta. Koheesio on merkittävä asia ryhmässä turvallisuuden kannalta. (Laine, ym. 2009. 62.)

Ryhmäkehitys tapahtuu vaiheittain prosessissa. Ryhmän muodostumisen ensimmäinen vaihe on muotoutumisvaihe, jossa ryhmä ei tunne vielä toisiaan. Vuorovaikutus ryhmän välillä on ulkokohtaista ja kohteliasta. Toiminta on usein ohjaajakeskeistä. Toinen vaihe on kuohuntavaihe, jolloin ryhmä alkaa käyttää me-sanaa. Ryhmän

toiminta saattaa kuitenkin olla yksilökeskeistä. Jäsenet eivät kerro aitoa mielipidettään, eikä aitoa ryhmähenkeä välttämättä ole. Usein tässä vaiheessa ryhmän jäsenten yksilölliset tarpeet eivät kohtaa ja syntyy helposti ristiriitoja sekä kritiikkiä ryhmän ohjaajaakin kohtaan. (Laine, ym. 2009. 72 – 73.)

Ryhmän kehittyessä toiminta muuttuu yhteisöllisemmäksi. Tätä vaihetta kutsutaan normittamisvaiheeksi. Tässä vaiheessa ryhmä etsii omia pelisääntöjä tiedostaen samalla, että kuuluvat ryhmään. Ryhmän jäsenet kykenevät myös tukemaan ja auttamaan toisiaan ja ohjaajan on helpompi antaa ryhmän jäsenille vastuuta. Kun ryhmä pystyy toimimaan joustavasti ja jäsenet löytävät oman roolinsa ryhmässä, syntyy aktiivisen ja kypsän työskentelyn vaihe. Tätä vaihetta kutsutaan toteuttamisvaiheeksi, jossa ryhmä on itsenäinen ja yksilöitä huomioiva kiinteä, itsenäinen ja toimiva kokonaisuus. (Laine, ym. 2009, 73.)

Ryhmien muotoutumisen prosessiin kuuluu myös lopetus. Lopettamisvaiheessa kiinteän ryhmän voi olla vaikea luopua jäsenyydestä ja opituista säännöllisyyksistä. Ryhmän prosessin vaiheiden pituus vaihtelee ryhmästä riippuen. Jossain ryhmässä kaikkia vaiheita ei välttämättä käydä läpi ollenkaan. Tällaiset ryhmät ovat usein sellaisia, joissa kokoontumiskertoja on tietty määrä. (Laine ym. 2009, 73.)

Ryhmäytyminen on tavoitteellista toimintaa, jossa ryhmän jäseniä ohjataan tutustumaan sekä edistämään keskinäisten suhteiden muodostumista. Tavoitteena toiminnalla on luoda turvallinen ilmapiiri, jossa on mukava olla. Kasvattajalla on suuri merkitys ryhmän muodostumisessa. Se vaatii ohjattua yhteistä toimintaa, tietoista vuorovaikutuksen harjoittelua sekä suunnitelmallisuutta. (Järvinen & Mikkola. 2015, 34.)

Ryhmän muodostuminen ja toimiva ryhmäytyminen vaatii tiivistä ja ohjattua toimintaa. Usein varhaiskasvatuksessa käytetään suurien lapsiryhmien joukossa pienryhmätoimintaa, joka on toiminnan perusrakenne. Se pohjautuu pedagogiseen valintaan, jossa vahvistetaan ja syvennetään vuorovaikutusta. Pienryhmätoiminnan lähtökohdat ovat esiopetussuunnitelman perusteissa, jossa muun muassa oppimisympäristöjä pyritään kehittämään lapsen osallisuutta, yhteisöllisyyttä sekä vuorovaikutusta tukevaksi kokonaisuudeksi. (Järvinen, ym. 2015, 34.)

4.3 Pienten lasten yhteisöllisyys ja sen merkitys kasvussa

Kasvatus ja kasvattaminen on yhteisöllistä. Lasten kasvattaminen päiväkodissa on aikuisten yhteistyötä, jossa korostetaan kasvuympäristön ilmapiirin sekä ihmissuhteiden merkitystä kasvussa ja hyvinvoinnissa. Yhteisöön kasvaminen tapahtuu juuri sosiaalisten taitojen kautta, jota harjoitetaan vuorovaikutuksessa. Siihen liittyy vastuu itsestä ja muista sekä tuki ja myötätunto toisia kohtaan. (Järvinen ym. 2015, 10.)

Ihmisellä on luontainen tarve kuulua ryhmään ja olla kanssakäymisessä muiden kanssa. Koska pienillä lapsilla on kasvun yhteydessä herkkyys sekä kiinnostus olla vuorovaikutuksessa, he haluavat kuulua ryhmään ja ovat yhteydessä toisiin ihmisiin. Kasvatuksessa on olennaista huomioida lapsen herkkyys sosiaalisiin suhteisiin. On tärkeää luoda sellainen kasvuympäristö, joka tukee lapsen kasvua yhteisöön, vuorovaikutukseen, toisten huomioon ottamiseen sekä omien tarpeiden ja halujen säätelyyn. Niiden taitojen avulla lapsi voi kokonaisvaltaisesti hyvin ja pystyy liittymään elämänsä tuleviinkin yhteisöihin. (Järvinen, ym. 2015, 25.)

Merja Koivula tutkii väitöskirjassaan ”Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa” yhteisöllisyyden ilmenemistä ja siihen liittyviä muita tekijöitä, jotka edistävät päiväkodin yhteisöllisyyttä. Hän hankki tietoa havainnoimalla lapsia yhden toimintakauden ajan. Tutkimukseen osallistui kaksi 5-6 vuotiaiden lasten lapsiryhmää yhdestä päiväkodista. (Koivula. 2010, 48 – 55.)

Lasten yhteisöllisyyden saavuttamisen kannalta tärkeintä on lasten keskinäiset ystävyysuhteet, me-puhe ja yhteinen toiminta. Ystävyysuhteet muodostavat Koivulan mukaan perustan yhteisölliselle toiminnalle, sillä ne antavat lapselle tunteen syvästä yhteydestä muihin. Me-puhe vahvistaa lasten keskinäistä sosiaalista sidettä, jota syntyy yhteisessä toiminnassa. Yhteinen toiminta muodostaa perustan yhteisölle ja tutkimuksen mukaan yhteisöllisyyttä pystyikin tunnistamaan kokemuksellisenä sekä tunteellisenä yhteisessä toiminnassa. (Koivula. 2010, 153 – 157.)

Pienten lasten yhteisöt tarjoavat lapsille tunteen yhteenkuuluvuudesta. Yhteisössä on mahdollista opetella yhdessä toimimista sekä konfliktien ja kompromissien hallintaa.

Yhteisössä oleminen aiheuttaa myös sosiaalista vertailua, joka opettaa lapselle paljon omasta itsestään. Lapsi luo minäkuvansa jo varhain tutustumalla siihen, millaisia hänen yhteisöönsä kuuluvat lapset ovat verrattuna häneen. (Marjanen, ym. 2013, 48 – 49.)

Lapselle on tärkeää luoda päiväkodissa kokemus siitä, että hän saa itse vaikuttaa omaan yhteisöönsä ja sen muodostumiseen. Lasten muodostamia yhteisöjä syntyy päivittäin vapaan leikin tilanteissa, jolloin toiminta on lasten sanelemaa ja mielekästä. Vapaa leikki on oiva tapa harjoittaa yhteisöllisyyttä, sillä se on lapselle luontainen tapa harjoittaa vuorovaikutuksellista sekä yhteisöllistä toimintaa. Aikuisen roolia ei sovi kuitenkaan unohtaa lasten muodostamissa yhteisöissä, sillä kasvattajan tehtävä on ohjeistaa esimerkiksi ristiriitatilanteissa oikeanlaisiin toimintatapoihin. (Marjanen, ym. 2013, 56 – 57.)

5 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET

Tässä kappaleessa avaan opinnäytetyöni tarkoituksen ja tavoitteet sekä esittelen toimintaympäristön. Kerron myös miten hankin tutkimusaineistoa ja tietoa, jota saan projektin aikana tehtyjen valokuvauspäivien kautta.

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toteutin opinnäytetyöni valokuvaukseen liittyvänä projektina esikouluikäisten lasten kanssa Kuvataidepäiväkoti Viikarissa. Toiminta alkoi elokuussa, kun lapset aloittivat esikoulun ja päättyi lokakuun alussa. Esikoululaiset jaettiin kahteen keskimäärin kahdeksan hengen pienryhmään, joista toinen oli tutkimusryhmäni. Suunnittelin ja järjestin seitsemän erilaista valokuvauspäivää, jossa lapset pääsivät harjoittelemaan kameran käyttöä ryhmätehtävinä. Toimintaa järjestettiin lapsille kerran viikossa yhden tunnin ajan. Valokuvauspäivien aikana lapset tutustuivat esimerkiksi muotokuvaukseen sekä luontokuvaukseen. Tehtävissä lasten tuli toimia yhtenä ryhmänä ja vaihdella

valokuvaajan roolia niin, että jokainen lapsi pääsi toiminnan aikana kerran valokuvaamaan.

Toiminnallinen opinnäytetyö on useimmiten käytännön toimintaa tai esimerkiksi erilaisten tapahtumien ja projektien toteuttamista. Ammattikorkeakoulun toiminnallisessa opinnäytetyössä tärkeää on, että työssä yhdistyy käytännön toteutus ja siitä raportointi tutkimuksellisesti. Kuten kaikki opinnäytetyöt, myös toiminnallisen opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen sekä alan teoriaa ja käytäntöä yhdistävä tutkimuksellinen tuotos. (Vilka, ym. 2003. 9 – 10.)

Opinnäytetyöraportin tulee täyttää tutkimusviestinnän kriteerit, jonka mukaan tekstin tulee olla analysoivaa, kriittistä sekä viitekehukseen perustuvaa tekstiä. Tiedon tulee sopia oman koulutusalan näkökulmaan ja tietoperustaan. Raportissa olennaista on, että lukija saa eheän käsityksen toiminnan kulusta ja teorian yhdistymisestä toimintaan. (Vilka ym. 2004. 7.)

Projektini tuotoksesta kirjoitin tutkimusviestinnän mukaisen raportin. Raportissa näkyy aiheeseen liittyvä teoria, tutkimuksen tausta ja tavoitteet, lopullinen tuotos ja johtopäätökset. Raporttiin liitin myös havainnoin tulokset, joiden mukaan arvioin tutkimustani.

5.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää edistääkö valokuvaus työmenetelmänä lasten yhteisöllisyyttä esikoulussa. Se vastaa kysymykseen, voiko valokuvausta käyttää työvälineenä yhteisöllisyyden edistämiseksi. Valokuvaus tuotiin osaksi esikoulun aloitusta valokuvauspäivien muodossa. Lapset pääsivät kameran luomien mahdollisuuksien kautta harjoittelemaan ryhmässä toimimista, vuorovaikutusta sekä kuvallista ilmaisua.

Opinnäytetyön tavoite oli edistää uuden Kuvataidepäiväkotin Viikarin esikouluryhmän yhteisöllisyyttä uuden kauden alussa. Toiminta sijoittui alku syksyyn 2019, jolloin uudet esikoululaiset tutustuvat omaan ryhmäänsä ja opettelevat toimimaan muita

huomioiden. Valokuvauspäivien aikana lapset suorittivat yhdessä ryhmäytymiseen pohjautuvia tehtäviä, joissa valokuvauksellinen ilmaisu oli aktiivisesti mukana.

Opinnäytetyön avulla luotiin tietoa siitä, edistääkö valokuvaus yhteisöllisyyttä ja voiko sen antamia mahdollisuuksia hyödyntää uuden esikouluryhmän ryhmäytymisessä. Valokuvaus tuotiin osaksi ryhmätehtäviä, joissa lapset pääsevät kameran käytön lisäksi tutustumaan toisiinsa ja toimimaan ryhmässä aktiivisesti.

5.3 Toimintaympäristö

Tutkimukseni toimintaympäristö oli Porin kaupungin Kuvataidepäiväkoti Viikari. Päiväkoti aloitti toiminta vuonna 1989 Porin Viikarin museokorttelissa. Nykyään päiväkotitoiminta toimii kolmessa eri toimipisteessä. Päiväkodissa on kuusi lapsiryhmää, joista kolme toimii Viikarin tiloissa, kaksi Pikkuviikarin tiloissa ja yksi Enkkueskarissa. Päiväkodissa toteutetaan lakisääteisiä kuvataiteen valmentavia opintoja, joita on tarjottu vuodesta 1994. (Porin kaupunki 2019.)

Opinnäytetyöni kohderyhmänä toimi Kuvataidepäiväkoti Viikarin ryhmä Nappulat. Ryhmässä oli 16 esikoululaista ja kuusi 5-vuotiasta lasta. Opinnäytetyöni toteutin esikouluikäisten lasten kanssa kahdessa erillisessä pienryhmässä. Pienryhmien jäsenet valittiin sattumanvaraisessa järjestyksessä. Valitsin myös tutkimusryhmäni kahdesta pienryhmästä sattumanvaraisesti. Valokuvauspäivien toimintaa järjestettiin Nappuloiden omassa ryhmätilassa sekä päiväkodin pihassa ja lähiympäristössä.

5.4 Eettisyys

Tutkimukseni alussa laadin virallisen opinnäytetyösopimuksen ammattikorkeakouluni sekä Kuvataidepäiväkoti Viikarin kanssa. Sopimuksessa liitteenä oli myös opinnäytetyösuunnitelmani, jonka pohjalta yhteistyötahoni sai käsityksen tutkimukseni kulusta.

Ennen projektini alkua pyysin kirjallisen luvan tutkimukseeni myös lasten vanhemmilta (LIITE 1). Tutkimusluvassa vanhemmilta pyydettiin lupa lasten osallistumisesta tutkimukseen, lupa lasten ottamien kuvien käyttämiseen tutkimuksessa sekä lupa

lasten näkyvyyteen kuvissa, jotka liittyvät tutkimukseen. Vanhemmilleni tiedotettiin myös tutkimuksen sisällöstä kirjeen saattelemana.

Opinnäytetyössäni lasten henkilöllisyyksiä ei voi tunnistaa. Lasten nimet merkittiin havainnointilomakkeeseen aakkosilla, eikä henkilökohtaisia piirteitä esitellä tutkimuksen kulussa. Kuvia, joissa esimerkiksi lasten kasvot tai muut henkilöllisyyden paljastavat asiat näkyivät, ei esitellä julkisesti, vaan ne jäivät päiväkodin ryhmän sisälle omaan käyttöön.

5.5 Tiedon hankinta ja tutkimusaineiston käsittely

Havainnoinnissa saadaan tietoa ihmisten toiminnasta tutkimalla tapahtuvaa ilmiötä ulkopuolisena henkilönä. Havainnoinnissa pystytään selvittämään mitä todella tapahtuu, kun taas kyselyiden ja haastattelujen kautta saadaan selville tutkittavien henkilöiden ajatuksia, tunteita ja uskomuksia. Se on välitöntä ja suoraa tietoa ryhmien sekä yksilöiden toiminnasta ja käyttäytymisestä. (Hirsjärvi, ym. 2010. 212 – 213.)

Opinnäytetyössäni hankin tietoa toiminnasta havainnoimalla. Valitsin havainnoinnin tutkimusmenetelmäksi siksi, että sen avulla saa aitoa kontekstisidonnaista tietoa toimintaan perustuvassa tutkimuksessa. Tutkimuksessani tutkin vain toista pienryhmää, sillä halusin saada laadukasta tietoa havainnoinnin kautta. Keskittymällä ja havainnoimalla yhtä ryhmään saan selkeämmän kuvan siitä, miten ryhmän dynamiikka muuttuu projektin aikana. Yhden ryhmän havainnoinnin materiaalia oli myös helpompi työstää.

Tutkimuksessa havainnoijan roolini oli osallistuva havainnoija. Osallistuin lasten kanssa ohjattuun toimintaan reagoiden myös heidän valintoihin ja päätöksiin sekä autoin lapsia tehtävän suorittamisessa. Mukanani ryhmän tapaamiskerroilla oli myös ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja, joka auttoi minua asettumaan havainnoijan rooliin ohjaamalla lapsia tarvittaessa.

Havainnoinnin menetelmiä on useita. Jos tarkastellaan kahta ääripäätä, se voi olla systemaattista eli tarkasti jäsenneltyä toimintaa, jossa havainnoija on ulkopuolinen. Tai

se voi olla osallistuvaa havainnointia, jossa havainnoija osallistuu ryhmään, muodostaen luonnollisesti paikkansa toiminnassa. (Hirsjärvi, ym. 2010. 214 – 215.)

Toiminnan aikana tein muistiinpanoja toiminnan kulusta. Kun toiminta päättyi, kirjoitin tekemääni havainnointilomakkeeseen (LIITE 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8) puhtaaksi toiminnan kulun ja mainittavat tapahtumat. Lasten nimet merkittiin aakkosilla, jotta tutkimuksesta ei pystyisi tunnistamaan henkilöllisyyksiä. Toiminnan jälkeen lasten palautteet kerättiin kirjallisesti ylös ja kirjattiin havainnointilomakkeeseen.

Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija osallistuu tutkittavien ehdoilla toimintaan. Tutkimukset sijoittuvatkin usein työelämään, jolloin tutkija on osa ryhmää. Osallistumisen aste vaihtelee. Se voi olla täydellistä osallistumista, jolloin tutkija pääsee ryhmän jäseneksi ja luo roolin. Havainnoija voi olla myös osallistuva havainnoija, joka selvittää tutkimusryhmälle alusta alkaen olevansa havaintojen tekijä. Hän luo suhteita tutkittaviinsa, osallistuen ryhmän toimintaan tehden heille kysymyksiä. (Hirsjärvi, ym. 2010. 216 – 217.)

Valokuvauspäivien alussa lapsille kerrottiin tutkimuksesta ja sen etenemisestä heidän tasolleen sopivalla tavalla. Toiminta kuitenkin pyrittiin pitämään mahdollisimman samankaltaisena, kuin lasten normaalitkin toimintatuokiot. Esikouluryhmässä lasten toiminnallinen aika sijoittuu aamupäivään, jolloin lapset jaetaan kahteen pienryhmään, samalla tavalla kuin projektini aikana. Toinen ryhmä yleensä leikkii tai ulkoilee samalla, kun toinen ryhmä keskittyy erilaiseen toimintaan tai esikoulutehtäviin. Tällöin lapset saivat tuntea turvallisuutta ja jatkuvuutta oman ryhmänsä toimintaan perustuen.

Havainnointiani tukemaan pidin lapsille jokaisen toimintakerran jälkeen lyhyen palautekeskustelun. Lapsilta kysyttiin keskustelevasti mielipidettä toiminnasta sekä jokainen lapsi sai kertoa, mikä tehtävässä oli mukavinta. Palautekeskustelun aikana lapset pääsivät pohtimaan toiminnan tapahtumien kulkua ja omaa ryhmäänsä.

Tutkimusaineisto kerättiin havainnointilomakkeisiin. (LIITE 2,3,4,5,6,7,8) Puhtaaksi kirjoitettujen havaintojen pohjalta, teen teoriaan viitaten johtopäätöksiä valokuvauspäivien vaikutuksesta lasten yhteisöllisyyden kehitykseen.

6 VALOKUVAUSPÄIVIEN TOTEUTUS JA TAVOITTEET

Tässä kappaleessa esittelen valokuvauspäivien toimintasuunnitelmat sekä kunkin päivän tavoitteet ryhmäytymisen ja yhteisöllisyyden edistämiseen.

6.1 Ensimmäinen toimintakerta

Ensimmäisenä valokuvauspäivänä (LIITE 2) lapset tutustuivat kameran käyttöön sekä omaan pienryhmäänsä sommittelukuvauksen merkeissä. Sommittelukuvauksessa lasten tehtävänä oli luoda haluamistaan esineistä yhtenäinen tuotos, joka valokuvattiin. Jokainen lapsi sai omalla vuorollaan ottaa yhdestä sommitelmasta valokuvan ja samalla harjoitella kameran käyttöä. Tehtävässä tärkeintä oli tehdä yhdessä sommitelma niin, että kaikki ryhmän jäsenet saivat vaikuttaa lopputulokseen. Tavoitteena tehtävässä oli tutustua järjestelmäkameran käyttöön sekä virittäytyä tuleviin valokuvauspäiviin. Ensimmäisellä kerralla lapset näkivät ensimmäistä kertaa oman pienryhmänsä ja tutustuivat ryhmänsä jäseniin. Toiminta ja tutkimuksen eteneminen kerrottiin lapsille lasten tasoisesti niin, että lapset ymmärsivät miksi ja miten tutkimus tehdään.

6.2 Toinen toimintakerta

Toisen valokuvauspäivän aiheena oli värit (LIITE 3). Tehtävässä lasten tuli löytää tietyn värisiä asioita maastosta ja kuvata niitä kameralle. Yksi lapsista toimi valokuvaajana ja muut etsivät yhdessä ryhmänä värejä. Valokuvaajan vuoro vaihtui samaan aikaan, kun lapsille kerrottiin seuraava väri mitä etsitään. Toiminta tapahtui päiväkodin lähellä olevassa puistossa, jossa lapset eivät päässeet usein ulkoilemaan. Toiminnan yhtenä tavoitteena oli harjoitella vapaata valokuvaamista ulkona ja edistää kameran käyttöä. Toiminnassa lasten tavoitteena oli myös päästä harjoittelemaan ryhmässä

toimimista ja toisten huomioimista. Myös vuoron odottamisen harjoittelu kuului tehtävään.

6.3 Kolmas toimintakerta

Kolmannella kerralla lapset pääsivät tutustumaan muotokuvaukseen (LIITE 4). Muotokuvauksessa lapset harjoittelivat toistensa kuvaamista kameralla. Tämä tehtävä oli ensimmäinen, jossa kuvattavana kohteena olivat lapset itse. Tehtävää varten ryhmätilaan tuotiin roolivaatteita, joita lapset saivat vapaasti pukea kuviin. Niiden tarkoitus oli elävöittää kuvia ja luoda positiivista ilmapiiriä valokuvaukseen. Tehtävässä jokainen lapsi kävi ainakin kerran kameran edessä sekä toimi vuorollaan valokuvaajana. Kun kaikki lapset olivat käyneet valokuvassa, lapset saivat vapaasti valokuvata lisää esimerkiksi muiden ryhmäläisten kanssa. Tehtävässä tavoitteena oli lähentää ryhmän jäseniä sekä luoda vuorovaikutustilanteita muotokuvauksen avulla. Muotokuvaus on luonteeltaan hyvin vuorovaikutteista toimintaa, jossa lapset joutuivat ottamaan kontaktia toisiinsa erilaisella tavalla Vuorovaikutustilanteiden luominen, auttoi lapsia harjoittelemaan erilaisia tapoja kohdata toista. Eheä vuorovaikutustilanteiden harjoittelu vahvistaa lasten sosiaalisia suhteita.

6.4 Neljäs toimintakerta

Neljäntenä valokuvauspäivänä lapset pääsivät suunnistamaan kuvien avulla (LIITE 5). Tehtävässä lapsille näytettiin valokuvia tutuista paikoista päiväkodin läheisessä puistossa. Lasten tehtävänä oli etsiä kuvien näyttämät paikat ja tallentaa niistä kuva kameraan. Tehtävässä yksi lapsista toimi valokuvaajana ja muut ryhmän jäsenet etsivät kuvauspaikkaa yhdessä. Yhden paikan löydyttyä valokuvausvuoro vaihtui seuraavalle. Näin jatkettiin, kunnes kaikki olivat päässeet valokuvamaan ja etsimään paikkoja. Tavoitteena tehtävässä oli yhteisöllisyyden vahvistaminen ja edistäminen tiimityön harjoittelun kautta. Olennainen osa tätä on toisten huomiointi, mikä helposti saattaa hauskojen tehtävien aikana unohtua. Tehtävässä tärkeintä oli toimia yhdessä, odottaa kavereita ja näyttää muille asioita, mitä itse löysi. Valokuvaajan vuoro vaihtui säännöllisesti, minkä kautta tehtävässä tavoitteena oli myös harjoitella vuoron odottamista sekä roolien vaihtamista ryhmässä.

6.5 Viides toimintakerta

Viidennellä kerralla teemana oli liikunta (LIITE 6). Tehtävässä lapset pelasivat joukkuepelejä ulkona ryhmissä ja tallensivat kameralle pelihetkiä. Joukkuelajeina oli polttopallo sekä norsupallo, jotka valittiin lasten kanssa yhdessä. Jokaisen pienryhmän jäsen pääsi valokuvaajaksi pelien aikana. Valokuvaajan tehtävä oli kuvata eri kuvakulmista pelin kulkua ja kavereita. Olennaista oli, että kuvissa näkyi liike. Kahden erilaisen pelin jälkeen lapset saivat kuvata toisistaan liikuntakuvia, jossa lapset tekivät yksittäisiä liikuntasuorituksia, esimerkiksi hyppivät hyppynarulla. Tehtävän tavoitteena oli edistää yhteisöllisyyttä ryhmäytymisen keinoin liikunnan avulla. Liikunta on luonteeltaan hyvin yhteisöllistä toimintaa, jossa harjoitellaan erilaisia rooleja ja ollaan aktiivisesti tekemisen kautta vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Siksi yhtenä tavoitteena tehtävässä voidaan pitää vuorovaikutuksen harjoittelu, jota pelitilanteissa ja valokuvaajan roolin vaihtuessa harjoitellaan.

6.6 Kuudes toimintakerta

Lapset pääsivät kuudennella valokuvauskerralla tutustumaan päiväkodin lähellä sijaitsevan kotiseutumuseon pihapiiriin kameran kanssa (LIITE 8). Tehtävässä lapset etsivät pihapiiristä erilaisia paikkoja kuvien avulla, jotka otin ennen kyseistä kertaa. Kuvissa oli pieniä yksityiskohtia pihapiiristä, joita lapset etsivät ryhmissä. Jokainen ryhmän jäsen sai vuorollaan toimia valokuvaajana ja tallentaa kameraan paikat, joita etsittiin. Valokuvaajan vuoro vaihtui jokaisen uuden kuvan kohdalla. Kun kaikki kuvien osoittamat paikat oli löydetty, lapset saivat vapaasti valokuvata pihapiirissä. Vuoron vaihtaminen hoidettiin aikuisen opastuksella, mutta lapset saivat päättää kaiken kuvassa itse. Tavoitteena tehtävässä oli harjoitella ryhmätyöskentelyä vapaammin, kuin aiemmissa tehtävissä. Lapset ottavat vapaaehtoisesti kontaktia toisiinsa ja näin vahvistavat ryhmän sisällä sosiaalisia suhteita. Kun annoin lapsille tilaa vapaaehtoisesti toimia ryhmässä, pystyin vertaamaan aiempien kertojen havaintoja vapaampaa ryhmätyöskentelyyn ja näkemään mahdollisia muutoksia.

6.7 Seitsemäs toimintakerta

Viimeisellä toimintakerralla keskityttiin käymään läpi kuluneita viikkoja ja päättämään ryhmätyöskentely niin, että lapsille jää selkeä ja positiivinen kuva projektista (LIITE 8). Toimintaa varten tein lasten ottamista valokuvista kaksi julistetta, joissa toisessa oli muotokuvapäivän aikana otettuja valokuvia lapsista ja toisessa kaikista kerroista valittuja kuvia. Toiminnan alussa lapset saivat tarkastella julisteita ja valita suosikkivalokuviaan. Julisteet jätettiin ryhmään muistoksi projektista. Lopuksi lapset saivat nimikoidut sydämet, joiden sisälle jokainen lapsi vuorollaan kirjoitti tai piirsi yhden mukavan asian kyseisestä lapsesta. Näin lapset saivat pohtia jokaisesta ryhmän jäsenestä hyviä asioita. Toimintakerran tavoitteena oli edistää me-henkeä ryhmänlopetukseen ja luoda jatkumoa jo syntyneille sosiaalisille suhteille, jota pienryhmän sisällä tapahtui. Tavoitteena oli myös luoda toimiva ryhmän lopetus, jossa pohdittiin kulunutta matkaa, ryhmän jäseniä ja opittuja asioita.

7 RYHMÄN KEHITYS JA VALOKUVAUKSEN VAIKUTUS YHTEISÖLLISYYTEEN

Jo ensimmäisen valokuvauskerran (LIITE 2) havaintojeni perusteella huomasin, että pienryhmän toiminta ja yhteinen turvallinen tehtävä kameran kanssa lähensi lapsia. Vuorovaikutus oli aktiivista, sillä lapsilla oli yhteinen päämäärä toteuttaa valokuvia. Aremmat ja ujommatkin ryhmän jäsenet tulivat aktiivisesti mukaan ja uskalsivat heittäytyä tehtävään. Erilainen työskentelytapa järjestelmäkameran parissa kiinnosti lapsia, minkä vuoksi toimintaan liittyminen oli helppoa.

Ryhmän muodostumisen ensimmäinen vaihe on muotoutumisvaihe, jossa vuorovaikutus ryhmän välillä on pinnallista ja kohteliasta. Toiminta on usein ohjaajakeskeistä. (Laine, ym. 2019. 72.)

Uuden taidon opettelu sekä pienryhmä toiminnan aloittaminen vaikutti myös siihen, että ensimmäisellä ja toisella kerralla (LIITE 2,3) toiminta oli hyvin yksilökeskeistä. Lasten oli vaikea toimia ryhmässä tehtävien aikana ja huomioida muita. Tämä näkyi

myös neljännellä kerralla, kun lapset suunnistivat läheisestä puistosta valokuvien avulla. Aremmat ja ujommat lapset jättäytyivät taka-alalle, mikä hajaannutti ryhmää ja häiritsi perustehtävää. Aikuisen rooli oli vahva läpi toiminnan ja tehtävään orientoituminen vaati muistuttamista.

Muotoutumisvaihe ja seuraava ryhmäkehityksen vaihe kuohuntavaihe sekoittuvat jo heti alussa. Kuohuntavaiheelle tyypillistä on yksilökeskeisyys, vastarinta ryhmän tehtävää kohtaan ja ristiriidat, jotka johtuvat ryhmän jäsenten välisten yksilöllisten tarpeiden kohtaamisesta (Laine, ym. 2019. 74).

Neljännellä valokuvauskerralla (LIITE 5) pienryhmän jäsenissä huomasi pientä vastarintaa. Osa lapsista selkeästi jättäytyi tehtävästä ulkopuolelle ja unohti tehtävänannon. Lapset siirtyivät puuhaamaan muuta tehtävän aikana, mikä häiritsi toimintaa. Toiminnan alussa myös osa lapsista olisi halunnut leikkiä mieluummin, kuin suorittaa valokuvaustehtävää. Koska toiminta ei ollut vakiintunut lapsille, eikä juuri kyseisessä pienryhmässä toimiminen ollut tuttua, lasten oli hankalampi pysyä toiminnassa kiinni. Toimintaan palauttaminen muistuttamalla toimi lasten kohdalla ja loppujen lopuksi valokuvaaminen olikin hauskaa.

Merkittävänä valokuvauspäivänä voidaan pitää kolmatta toimintakertaa (LIITE 4), jossa lapset pääsivät kuvaamaan muotokuvia toisistaan. Muotokuvauskerralla kaikki pienryhmän jäsenet olivat alusta asti aktiivisesti mukana. Lapset osasivat aavistaa tehtävänkulun ja toimivat totuttujen ohjeiden mukaisesti ryhmänä. Asujen sovittelu ja vaihtaminen loi ryhmän jäsenten välille vuorovaikutusta, eikä tilassa kukaan jäänyt ulkopuolelle tai hiljaiseksi. Lapset ottivat innoissaan kuvia toisistaan ja kommentoivat toistensa asuja. Lapset nauttivat kaverikuvien ottamisesta sekä yhden lapsen innoittamana ryhmäkuvauksesta. Ryhmän toiminta oli selvästi yhteisöllisempää kuin edellisillä kerroilla. Tämän kerran aikana ryhmässä pystyi havaitsemaan normittamisvaiheen piirteitä, sillä lapset osasivat toimia yhdessä ryhmänä, nauttivat toistensa seurasta ja vuorovaikutuksesta sekä korostivat pienryhmänä olemista ottamalla ryhmäkuvia.

Normittamisvaiheessa ryhmän jäsenet pystyvät toimimaan yhdessä niin, että ohjaajan on mahdollista antaa vastuuta. He tekevät omia pelisääntöjä ja tuntevat kuuluvansa ryhmään. (Laine, ym. 2019. 73.)

Viides ja kuudes valokuvauskerta (LIITE 6,7) osoittivat ryhmän edistymisen askeleita. Lapset orientoituivat tehtäviin päivien aikana nopeasti ja innostuivat jo ennen toimintaa valokuvauksesta. Viidennellä kerralla, jolloin aiheena oli liikunta, keskityin pienryhmän dynamiikan havainnointiin. Valokuvaaminen oli tarkoituksella tehtävässä hieman taka-alalla, jotta ryhmän havainnointi olisi helpompaa. Liikunnallisella toimintakerralla toistui hieman samankaltaisia elementtejä, kuin edellisilläkin kerroilla. Lapset toimivat osittain ryhmänä, mutta osittain muiden huomioiminen pelien aikana jäi vajaaksi. Tämä näkyi esimerkiksi norsupallossa yksilöllisenä pelaamisena ja lasten keskittymisen herpaantumisenä pelin aikana. Polttopallon pelaamisessa kaikki olivat aktiivisesti mukana, kommentoivat toistensa suoritusta eivätkä nauraneet epäonnistumiselle. Peli oli hauskaa ja säännöt olivat ryhmälle selvät alusta asti.

Kuudes kerta kotiseutumuseon pihalla osoitti myöskin sen, että lapset olivat saavuttaneet edistystä. Osa ryhmän lapsista oli edennyt vuorovaikutuksessa ja keskustelu ryhmän välillä oli sujuvaa. Ryhmän sisällä oli muodostunut syvempiä kaverisuhteita, joka vaikutti omalta osaltaan ryhmän toimintaan tehtävän aikana. Lapset kuitenkin huomioivat toisiaan, toimivat ryhmänä eikä aikuisen läsnäolo ollut enää niin ohjaajakeskeistä. Toiminnan muuttuessa vapaaksi, lapset kulkivat ryhmänä ja tutkivat kiinnostuneena kuvauskohteita yhdessä. Lapset myös ottivat toisistaan paljon kuvia ja yksi lapsista halusikin ikuistaa ryhmäkuvan ryhmänsä jäsenistä. Vapaa valokuvaaminen oli selkeästi yhteisöllistä toimintaa, jossa lapset saivat vapaasti valita mitä tekevät ja millaista vuorovaikutusta he haluavat ryhmänsä sisällä käyttää.

Ryhmäkehityksen vaiheita oli hankala arvioida tehtävän aikana. Pienryhmien ryhmäkehitykseen vaikutti olennaisesti myös esikoulun muut ryhmäytymiseen liittyvät harjoitteet ja kasvatukseen liittyvät pedagogiset valinnat projektin ulkopuolella. Lasten antama palaute käsitteli mielipiteitä tehtävistä ja lasten oli hankala arvioida omalla tasollaan juuri kyseisen pienryhmän sisällä tapahtuvaa muutosta. Tutkimusryhmän sisällä oli syvempiä kaverisuhteita, jotka myöskin vaikeuttivat arviointia. Kaverisuhteet jatkuvat pienryhmänkin ulkopuolella ja vaikuttavat omalta osaltaan ryhmän dynamiikkaan. Ryhmässä ujut ja hieman aremmat lapset, eivät päässeet tehtävän aikana täysin mukaan ryhmän kaikkiin toimiin, vaan taka-alalle jättäytymistä tapahtui melkein joka kerralla. Uskon, että täydellisen yhteisöllisyyden saavuttamiseksi pidempi aikainen

pienryhmätoiminta valokuvauksen parissa olisi tarpeen. Yhteisöllisyyden edistyminen näkyi tehtävän aikana kuitenkin positiivisesti pienten askelien kautta erityisesti valokuvauskertojen vakiinnuttua lapsille.

Projektin aikana lapset kehittivät kameran käyttäjänä. Ensimmäisellä kerralla käyttö oli haparoivaa ja osaa lapsista kuvaaminen jopa jännitti. Lapset keskittyivät kuvissa vain kuvan ottamiseen, mikä näkyi lopputuloksissa. Toisella ja kolmannella kerralla lapsia opastettiin kameran käytössä suuremman osan ajasta. Viimeisten kertojen aikana lapset eivät enää tarvinneet opastusta, vaan ottivat hallitusti kameran käteen ja tiesivät tarkalleen mitä tekivät. Viimeisimpien kertojen kuvat olivat hyvin kauniita ja sommiteltuja. Lapsien luovuus kameran käytössä lisääntyi projektin aikana ja kuvista huomasi kuka lapsi kyseisen kuvan oli ottanut.

Valokuvaus on luonteeltaan vuorovaikutuksellista ja sen erityisominaisuutena voidaan pitää sen mahdollisuutta toimia sanattomana viestijänä (Hentinen, 2014. 41).

Havainnointitulosteni perusteella valokuvaaminen ja kameran käyttö toimi vuorovaikutuksen välineenä. Erityisesti kolmas valokuvauskerta osoitti sen, että pienryhmän sisällä lapset halusivat ottaa kontaktia toisiinsa ja halusivat kuvien kautta tulla näkyviksi. Kun kuvan keskiössä oli lapset itse, kuvan merkitys muuttui. Lopetuskerran aikana lapset saivat tutkia menneitä kuvia julisteen muodossa. Lapsia kiinnosti erityisesti ne kuvat, joissa oli muita lapsia tai lapsi itse. Toisten ja itsensä näkeminen kuvan kautta konkretisoi ryhmän näkyvyyttä ja teki siitä totta.

Kuvallinen ilmaisu ja kokeminen edistävät yksilön oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja minäkuvan kehittymistä. Kuvallinen ilmaisu tukee ryhmän yhteisöllisyyttä ja auttaa lapsia tulkitsemaan ympäristöään sekä maailmaansa. (Ahonen, 2019. 193.)

Valokuvaaminen fyysisenä toimintana sopii ryhmätyöskentelyyn. Valokuvaus on toimintana sosiaalinen ja luo itsessään vuorovaikutusta. Kameran ja valokuvauksen mahdollisuuksia voi soveltaa kaikenlaisessa kasvatustyössä, kuten kuvallisen ilmaisun välineenä tai ryhmän edistäjänä. Projektin aikana lapset oppivat käyttämään järjestelmäkameraa hyvin ja onnistuivat luomaan onnistuneita teoksia. Valokuvaus sopii

varhaiskasvatussuunnitelman sisälle ja sen mahdollisuuksia tulisi soveltaa luovasti kaikessa ryhmätyöskentelyssä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Koheesio eli ryhmän jäsenten välinen vetovoima ryhmää kohtaan, syntyy ryhmän jäsenten toimiessa aktiivisesti yhdessä. Sen avulla ryhmään muodostuu yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta. (Laine, ym. 2009. 62.)

Projektin aikana yksi merkittävin ryhmäkehityksen tekijä oli kokemus yhteisestä tekemisestä. Kaikkien seitsemän kerran aikana lapset toimivat aktiivisesti yhdessä yhteistä päämäärää tavoitellen. Yhdessä tekeminen valokuvaamisen parissa lähensi pienryhmää pienin askelin ja mahdollisti kaikkien osallistumisen toimintaan. Voidaankin olettaa, että yhteisöllisyyden syntymisen merkittävin asia projektin aikana oli eheän ryhmätyöskentelyn synnyttämä koheesio, joka loi pienryhmään varmuutta.

Merja Koivulan väitöskirjassa ”Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa” yhteisöllisyyden saavuttamiseksi tärkeintä oli yhteinen toiminta, me-puhe ja ystävyyssuhteet ryhmän sisällä. Yhteinen toiminta synnyttää me-puhetta ja ystävyyssuhteita. (Koivula, 2010. 48.)

Pienryhmän toiminta jäi opinnäytetyön aikataulun vuoksi lyhyeksi. Tutkimuksen aikana kuitenkin oli havaittavissa edistysaskeleita yhteisöllisyyden kasvusta, joka syntyi juuri yhteisöllisen toiminnan kautta. Valokuvan suhdetta yhteisöllisyyden kehitykseen oli havaittavissa eniten muotokuvauskerran parissa. Pienryhmän toiminta oli vuorovaikutuksellista ja ryhmä toimi tehtävän aikana yhdessä. Kaikki lapset osallistuivat tehtävään ja nauttivat toistensa kuvaamisesta. Tämän kerran aikana pienryhmä otti myös ensimmäisen yhteisen ryhmäkuvan. Lopetuksen aikana muotokuvauksesta tulleet valokuvat kiinnostivat lapsia ja ryhmäkuvat korostivat sitä, että he olivat ryhmä. Näin ollen voidaankin päätellä, että ryhmän yhteisöllisyyttä edistää valokuvaaminen, joka keskittyy toisten kuvaamiseen ja näkemiseen kameran kautta.

Vapaa leikki on lapsen mahdollisuus vaikuttaa omaan yhteisöönsä ja sen muodostumiseen. Vapaan leikin aikana lapsi harjoittaa luontaisesti vuorovaikutuksellista ja yhteisöllistä toimintaa. (Marjanen, ym. 2013. 56.)

Toiseksi viimeisellä valokuvauskerralla lapset saivat vapaasti valokuvata kotiseutumuseon pihalla. Vapaa toiminta osoitti sen, että lapset halusivat pienryhmän sisällä ottaa kontaktia toisiinsa ja toimia ryhmässä. Lapset käyttivät luovuuttaan ja valokuvasivat mielellään toisiaan ja ottivat ryhmäkuvia. Kun kameran antaa lapsille vapaasti he saavat itse luoda yhteisöllisyyttä ja muodostaa oman käsityksensä vuorovaikutuksesta muiden ryhmäläisten kanssa. Näin ollen pienryhmän toiminta vapaasti kameran kanssa ohjattujen toimintojen ohella antaa lapsille mahdollisuuden vaikuttaa yhteisöllisyyteen luonnollisesti.

Ryhmän muodostuminen ja ryhmäytyminen syntyy pedagogisten suunnitelmallisten valintojen kautta (Järvinen, ym. 2015. 34.)

Aikuisen rooli projektin aikana oli olennainen. Havainnoinnin ohella minä ja ryhmän aikuinen ohjasimme toimintaa, ohjeistimme kameran kanssa ja kannustimme lapsia toimimaan ryhmässä. Mahdollisten konfliktien selvittäminen aikuisen johdolla mallittaa lapselle oikean tavan toimia vuorovaikutuksessa. Pienryhmän yhteisöllisyyden kasvu ei olisi tapahtunut ilman aikuisen ohjausta. Erityisesti vuoron vaihdot ja perustehtävän muistuttaminen lapsille opetti lapsille ryhmässä toimimisen taitoja.

Lasten antaman palautteen perusteella toiminta oli lapsille mielekästä. Valokuvaaminen innosti kaikkia lapsia ja monet kehittivätkin sen käytössä toiminnan aikana huumoria. Lapset olivat innostuneita jatkamaan valokuvausta vielä toiminnan loppumisen jälkeenkin. Lapset eivät luontaisesti toiminnassa miettineet pienryhmän jäsenten välisiä suhteita ja eivät siksi niitä osannetkaan nimetä. Palautekeskusteluissa monet lapset keskittyivät yksittäisiin tapahtumiin, missä tapahtui jotain hauskaa tehtävän aikana. Muistot onnistuneista kerroista luovat jatkumoa yhteisöllisyyden kasvulle.

9 TUTKIMUKSEN ARVIOINTI JA KEHITYSEHDOTUKSET

Tutkimustulokseni olivat onnistuneita ja osoittivat sen, että valokuvaus voi olla yhteisöllisyyden edistämisen väline esikouluikäisten lasten kanssa. Valokuvaus sopii kasvatustyöhön työvälineeksi, sillä se on luova ja sosiaalinen vuorovaikutusta luova työmenetelmänä. Tutkimukseni työstäminen oli osittain haastavaa, sillä havainnoinnista saatua materiaalia oli paljon ja sen työstäminen oli työlästä. Johtopäätösten vetäminen ei ollut selkeää, sillä näin lyhyessä ajassa ryhmän sisällä tapahtuvien edistysaskeleiden havainnointi vaati tietoista pohtimista sekä asioiden yhdistelyä. Lapsilta saatu lyhyt palaute oli lähinnä mielipiteitä tehtävästä, eikä keskustelunkaan kautta lapset osanneet nimetä oliko ryhmän sisällä tapahtunut muutosta. Yhteisöllisyyden tutkimisessa pidempi aika voisi osoittaa enemmän edistymisaskeleita yhteisöllisyyden kehityksessä. Lasten antama palaute voisi olla lasten tasolle muokattu kirjallinen palaute, jota olisi helpompi työstää.

Opinnäytetyöni aihe vastaa varhaiskasvatuksen tarpeita. Uusia toimintatapoja tarvitaan muuttuvassa kasvatustyössä ja yhteiskunnassa. Yhteisöllisyyden merkitys on kantava voima elämän monella osa-alueella ja se ehkäisee esimerkiksi itsetunnon ongelmia, kiusaamista sekä syrjintää. Erilaisten luovien ilmaisumenetelmien yhdistäminen hoito- ja kasvatustyöhön luo yksilöllisempää hoitoa ja kasvatusta sekä rikastuttaa ihmisen luovuutta.

Opinnäytetyö prosessin aikana olen syventänyt omaa ammatillista kasvuani sosiaalialan ammattilaisena. Teorian tietoinen yhdistäminen lapsiryhmästä kumpuaviin havaintoihini vastaa varhaiskasvatuksen opettajan työtä. Havainnointi on tutkimukseni tutkimusmenetelmä, mutta myös ammattiväline, jolla takaan lapselle yksilöllisen kasvun ja kehityksen. Yhteisöllisyyteen ja ryhmäytymiseen liittyvä teoria jää elämään ammatillisena työskentelytapana sekä ammattieettisenä arvonani.

LÄHTEET

Ahonen, Liisa. 2018. Vasun käyttöopas.

Hentinen, H. 2014. Valokuva terapeutin työvälineenä. Teoksessa Halkola, U.; Mannermaa, L.; Koffert, T. & Koulu, L. 2014. Valokuvan terapeuttinen voima. 1-3. painos. Keuruu: Otava.

Huhtinen-Hildén, L. & Karjalainen, A-L. 2019. Luova toiminta siltana itseen, toisiin ja osallisuuteen. Teoksessa Karjalainen, A-L. 2019. Luovan toiminnan työtavat. Kä-sikirja sosiaali- ja terveystalalle. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Pedatieto.

Koivula, M. 2010. Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto 2010. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Koivula, M. 2013. Yhteisöllisyyden rakentuminen päiväkodin arjessa. Teoksessa Marjanen, P., Martilla, M. & Varsa, M. (toim.) 2013. Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Laine, A.; Ruishalme, O. & Salervo, P. 2009. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveystalalla. Helsinki: Sanoma Pro.

Marjanen, P.; Ahonen, J. & Majoinen, L. 2013. Vertaissuhteet ja yhteisöllisyys. Teoksessa Marjanen, P.; Martilla, M & Varsa, M. (toim.) 2013. Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rusanen, S. 2009. Lapsen kuvista kulttuurin kuviin. Teoksessa Ruokonen I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallisen opinnäytetyön ohjaajan käsikirja. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Helsinki: PunaMusta OY. https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf

Opetushallitus 2014. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2016:1. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy. https://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Kasvatus ja koulutus. Varhaiskasvatus. Päiväkodit ja perhepäivähoito. Kuvataidepäiväkotit Viikari. <https://www.pori.fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/paivakodit-ja-perhepaivahoito/kuvataidepaivakoti-viikari> Viitattu 6.10.2019.

Hei esikoululaisten vanhemmat!

Olen sosionomiopiskelija Satakunnan ammattikorkeakoulusta. Suuntaudun opinnoisani varhaiskasvatukseen, joten tulevaisuudessa työnimikkeeni on varhaiskasvatuksen opettaja. Opintojeni loppuvaiheeseen kuuluu kirjallisen opinnäytetyön laatiminen, jonka suoritan toiminnallisena tutkimuksena syksyn 2019 aikana yhteistyössä Nappuloiden ryhmän kanssa Kuvataidepäiväkotia Viikarissa.

Opinnäytetyöni aihe on ”Valokuvaus työvälineenä esikouluikäisten lasten yhteisöllisyyden edistämiseksi”. Suunnittelemani toimintaan kuuluu esikouluryhmän yhteisöllisyyttä ja ryhmän muodostumista edistäviä valokuvaustehtäviä, jossa lapset pääsevät kokeilemaan ja tutustumaan järjestelmäkameran käyttöön. Kuvaustehtävissä lapset muun muassa kuvaavat luontoa, ympäristöä sekä toisiaan. Opinnäytetyössäni arvioin havaintojeni ja lasten antaman palautteen perusteella, edistävätkö valokuvaustehtävät esikouluikäisten lasten ryhmäytymistä.

Ennen tutkimukseni alkua tarvitsen luvan lasten ottamien kuvien käyttöön tutkimusmateriaalina sekä luvan lasten osallistumisesta tutkimukseen. Tutkimuksen kirjallinen osuus tehdään nimettömänä, joten lasten henkilöllisyyksiä ei voida tunnistaa. Tutkimuksen kirjalliseen osuuteen ei myöskään lisätä tutkimusmateriaalina käytettäviä kuvia lapsista, joista on mahdollista tunnistaa henkilöllisyys.

Mikäli teillä on kysyttävää tutkimuksesta, voitte ottaa minuun yhteyttä sähköpostilla.

Innostunein terveisin,

Henna Virta

henna.virta@student.samk.fi

Lapsen nimi:

Annan suostumukseni lapseni osallistumisesta tutkimukseen

Annan suostumukseni lapseni ottamien kuvien käyttöön tutkimuksessa (tutkimuksen kirjallisessa raportissa ei käytetä kuvia, josta voi tunnistaa lapsen henkilöllisyyden)

Lapseni saa näkyä valokuvissa, joita kuvauspäivien aikana otetaan (esim. ryhmäkuvat)

Huoltajan allekirjoitus:

VALOKUVAUSPÄIVIEN TOIMINTASUUNNITELMA

<p>TOIMINNAN NIMI JA AIKA</p> <p>Kamera tutuksi (sommittelukuvaus) 28.08.2019 kello. 8.30-11.00</p>
<p>OSALLISTUVIEN LASTEN MÄÄRÄ</p> <p>7-8 henkeä/ pienryhmä (yhteensä 16 esikoululaista)</p>
<p>TOIMINNASSA TARVITTAVAT VÄLINEET JA MATERIAALIT</p> <p>Järjestelmäkamera Canon EOS1000D tai Nikon D1300 Leluja, esineitä ja kasveja sommittelukuvaukseen Power point- esitys valokuvista</p>
<p>TOIMINNAN TAVOITTEET</p> <p>Lapset tutustuvat järjestelmäkameran käyttöön sommittelukuvauksen merkeissä. Virittäytyään tuleviin valokuvausviikkoihin ja kerrotaan lapsille toiminnan etenemisestä lasten tasoisesti Tutustutaan omaan pienryhmään kameran käyttöä harjoitellessa</p>
<p>TOIMINNAN ETENEMINEN</p> <p>Nimikierros Omien valokuvien lyhyt esittely lapsille projektorilla: millaisia kuvia voi ottaa järjestelmäkameralla? Toiminnan esittely lapsille sopivalla tavalla Kameroiden esittely ja lyhyt ohjeistus yhteisesti kameran käytöstä</p> <p>Ohjeet tehtävään</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yksi toimii valokuvaajana, kun muut tekevät kuvattavia sommitelmia pöydälle/lattialle yhdessä - Valokuvaajan vuoro vaihtuu, kun on ottanut vähintään kaksi kuvaa - Toiminta päättyy, kun kaikki ovat saaneet ottaa vähintään kaksi sommittelukuvaa - Aikuinen opastaa kameran käytössä, olennaista on tarkennusnappulan käyttö oikein - Konfliktitilanteissa avustetaan, mutta pyritään siihen, että lapset toimivat mahdollisimman paljon itse <p>Loppupalaute</p>

VALOKUVAUSPÄIVIEN TOIMINNAN HAVANNOINTI, ETENEMINEN JA PALAUTE

ALOITUS

Kerroin tutkimuksesta lapsille ja miksi se tehdään. Pohdittiin yhdessä ryhmän kanssa, mikä on varhaiskasvatuksen opettaja ja missä sellainen työskentelee.

Keskustelimme lasten kanssa valokuvaamisesta. Ovatko lapset valokuvanneet ennen esimerkiksi kännykkäkameralla tai digikameralla. Monet lapset kertoivat kuvanneensa paljon varsinkin kännykkäkameralla. Puhuimme siitä, että kännykällä kuvaaminen on melkein yhtä helppoa, kuin järjestelmäkameralla.

PowerPoint-esityksessä lapset näkivät järjestelmäkameralla otettuja kuvia luonnosta, eläimistä ja ihmisistä. Osa kuvista aiheutti keskustelua.

Kamera esiteltiin lapsille ja tutkittiin yhdessä, miten kamera toimii. Ohjeet kerrottiin yhteisesti tehtävään, jonka jälkeen lapset pääsivät etsimään sommittelukuvaukseen sopivia tavaroita. Osa tavaroista oli lasten omia leluja ja osa päiväkodin omia leluja.

TOIMINNAN ETENEMINEN

Kun halutut tavarat oli kerätty pöydälle, valitsin ensimmäisen valokuvaajan ryhmästä. Valokuvaajan valitseminen aiheutti pientä harmitusta lapsessa A, mutta harmitus päättyi kuitenkin nopeasti, kun lapset pääsivät tekemään sommitelmaa. Lapsia ohjattiin toimimaan yhdessä, mutta lapsi A ja B halusivat päättää miltä sommitelma näyttää.

Lapset A, B, C ja D korjasivat muiden tekemiä osia sommitelmasta, mikä aiheutti myös eripuraa tilanteesta. Aikuinen ohjasi tilannetta ja kehotti lapsia toimimaan enemmän yhdessä sekä kunnioittamaan muiden tekemiä asetelmia. Lapsi D innostui kovasti tehtävästä ja halusi luoda tavaroista torneja, josta myös muutkin lapset innostuivat. Sommitelmiin ilmestyi hedelmä-, vihannes- ja eläintorneja.

Kuvaustilanteessa lapset odottivat kuvaajan takana ja antoivat työrauhan. Lapsi D oli erityisen kiinnostunut kameran käytöstä ja halusi olla mukana, kun lapsi E valokuvasi ensimmäistä kertaa.

Kuvaustilanteessa aikuinen avusti laukaisemaan kameran, ohjeisti zoomin käyttöön ja rajaamiseen. Lapset oppivat nopeasti käyttämään kameraa. Lapset saivat mahdollisuuden ottaa enemmän kuin yhden kuvan, mutta monet halusivat ottaa vain kaksi kuvaa. Lapsi F kuitenkin otti enemmän kuvia ja oli selkeästi hyvin kiinnostunut valokuvaamisesta.

Lapset halusivat yhdessä katsoa kuvia kamerasta aina kun valokuvaaminen päättyi tietyn valokuvaajan kohdalla. Lapset oppivat nopeasti, että kuvaamisen jälkeen aloitetaan sommitelmien tekemistä. Loppua kohden lapset C ja F siirtyivät sivulle istumaan ja heitä piti muistuttaa yhdessä toimimisesta.

LASTEN PALAUTE

Kun kysyin lapsilta, mitä mieltä he olivat toiminnasta, kaikki sanoivat pitävänsä tehtävästä. Myös lapset, jotka ovat ryhmässä hiljaisempia, sanoivat pitävänsä toiminnasta. Kysyin kaikilta lapsilta erikseen mikä tehtävässä oli mukavinta. Lapsi A sanoi, että odottaminen oli mukavaa, eikä osannut kertoa miksi. Lapsi B, C, D, E ja F sanoivat, että tehtävässä mukavinta oli valokuvaaminen. C ja D kertoivat myös aluksi, että heidän mielestään tehtävässä kaikki oli mukavaa ja hauskaa. He lisäsivät myös, että sommitelmien tekeminen oli

hauskaa kuvaamisen ohella. Viimeisenä kysymyksenä kysyin lapsilta, oliko heidän mielestään helppoa ja mukavaa toimia ryhmässä. Ryhmän aikuinen tarkensi kysymystä kertomalla, että lapset ovat nyt ryhmä, kun toimivat yhdessä. Lapset sanoivat yhteen ääneen, että oli kivaa. C sanoi vielä erikseen, että yhdessä tekeminen on mukavaa.

AJATUKSIA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Ryhmästä huokui, että lapset eivät vielä tunteneet toisiaan kunnolla. Lapset kuitenkin etsivät yhdessä tavaroita ja tekivät ehdotuksia halutuista tavaroista. Sommitelmien tekemisessä kaikki lapset osallistuivat toimintaan ja siirtelivät tavaroita mielellään. Hiljaisematkin lapset innostuivat tehtävästä ja odottivat innolla omaa kuvausvuoroaan. Kun yksi lapsista kuvasi, kaikki osallistuivat ja halusivat katsoa miten muut pärjäävät tehtävässä. Itse valitsimien tavaroiden vuoksi lasten oli helppo kiinnostua tehtävästä ja saada tavarat sellaiseen järjestykseen, että kaikki tavarat näkyvät.

Palautteen perusteella lapset nauttivat tehtävästä ja kameran käytön opettelusta. Vaikka aluksi ajattelisi, että valokuvaaminen on lasten mielestä hauskinta, osa lapsista nautti selvästi enemmän sommitelmien tekemisestä. Muiden tekemät sommitelmat ja tornit aiheuttivat naurua ja keskustelua, minkä vuoksi tilanne oli rento ja hyväksyvä.

Ensimmäisen kerran perusteella huomasi selvästi, että yhteinen tekeminen ja kameran käyttö siihen yhdistettynä lähensi lapsia. Lapset oppivat enemmän pienessä ryhmässä toisistaan ja uskalsivat toimia yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Myös hieman aremmatkin lapset keskustelivat ja halusivat osallistua, mikä osoittaa sen, että omassa pienryhmässä toimiminen oli turvallista ja mukavaa. Täten voidaankin olettaa, että jatkossakin tehtävät voivat todella vaikuttaa lasten ryhmäytymiseen sekä yhteisöllisyyden kehitykseen.

VALOKUVAUSPÄIVIEN TOIMINTASUUNNITELMA

<p>TOIMINNAN NIMI JA AIKA</p> <p>Etsitään värejä ulkona! 04.09.2019 kello. 8.30-11.00</p>
<p>OSALLISTUVIEN LASTEN MÄÄRÄ</p> <p>7-8 henkeä/ pienryhmä (yhteensä 15 esikoululaista)</p>
<p>TOIMINNASSA TARVITTAVAT VÄLINEET JA MATERIAALIT</p> <p>Järjestelmäkamera Canon EOS1000D tai Nikon D1300</p> <p>Sähän sopivat ulkovaatteet</p>
<p>TOIMINNAN TAVOITTEET</p> <p>Valokuvaamisen harjoittelu miljöössä Yhteisöllisyyden vahvistaminen ja edistäminen Yhteistyön harjoittelu Muiden huomioiminen Vuoron odottaminen</p>
<p>TOIMINNAN ETENEMINEN</p> <p>Ohjeet tehtävään: Lapset etsivät ryhmässä värejä ulkona. Ryhmän vetäjä kertoo aina yhden värin, jota tulisi etsiä luonnosta ja tallentaa kameran muistikortille. Esimerkiksi vihreä väri voi tarkoittaa ruohoa, jolloin otetaan kuva ruohosta.</p> <p>Lapset pääsevät ulos läheiseen puistoon etsimään värejä.</p> <p>Lapset etsivät ryhmässä valokuvattavia asioita väriteeman mukaan. Valokuvaajat tallentavat halutut teokset muistikortille. Väri vaihtuu samalla kerralla kuin valokuvaajakin, eli kyseisen värin aikana valokuvaaja saa kuvata niin monta kuvaa kuin ehtii.</p> <p>Värit ovat tässä järjestyksessä: VIHREÄ ORANSSI HARMAA MUSTA SININEN PUNAINEN KELTAINEN RUSKEA</p> <p>Aikuinen seuraa ryhmän mukana ja ohjeistaa kameran käytössä. Värien etsimisessä voi avustaa, jos on mahdotonta löytää. Lasten annetaan kuitenkin mahdollisimman paljon itse ryhmässä etsiä tietyt värit. Konfliktitilanteissa avustetaan ja muistutetaan omasta vuorosta, kuitenkin mahdollistaen lasten ryhmän omaehtoisen vuorovaikutuksen.</p> <p>Palaute</p>

VALOKUVAUSPÄIVIEN TOIMINNAN HAVANNOINTI, ETENEMINEN JA PALAUTE

ALOITUS

Aamutuokion jälkeen jaoin lapset omiin pienryhmiin, joista toinen jäi sisälle leikkimään ja toinen tuli ulos valokuvaamaan. Lapsille jaettiin ohjeet tehtävään päiväkodin edessä, josta siirryttiin päiväkodin läheiseen puistoon.

Ohjeistuksessa olennaista oli korostaa lapsille, että tehtävä tulee suorittaa ryhmänä. Heti värin saatuaan lasten tulisi yhdessä lähteä etsimään värejä niin, että koko ryhmä pääsee mukaan.

Ohjeistuksen jälkeen valitsin ensimmäinen valokuvaajan sattumanvaraisesti ja kerroin värin. Lapset lähtivät etsimään innokkaasti kyseisiä värejä.

TOIMINNAN ETENEMINEN

Ryhmä toimi alussa hyvin yhdessä. Ryhmän lapset A ja B johtivat usein joukkoa ja yrittivät kovasti innostuttuaan etsiä värejä ja ehdottaa niitä kavereille. Ryhmän lapset C, D, E, F toimivat hieman taka-alalla ensin seuraten lapsia A ja B, mutta lopulta myös innostuivat itsekin löytämään värejä. Lapsi G jättäytyi jo alussa ryhmän ulkopuolelle ja pysytteli ryhmän aikuisen läheisyydessä.

Lapset malttoivat ryhmässä odottaa kuvausvuoroaan. Lapsille selvästi oli selvinnyt ajatus jo viime kerrasta, että jokainen saa valokuvata ainakin kerran.

Värien etsinnässä lapset odottivat aikuisten ohjeistuksen avulla, kun valokuvaaja kuvasi. Helposti lasten ajatukset harhautuivat jo seuraavaan kuvauspaikkaan, jolloin ryhmä alkoi hajaantua eri teille. Lapsille ryhmän kokoamiseen auttoi muistutus siitä, ettei valokuvaajaa voi jättää taka-alalle, eikä ystäviä voi jättää jälkeen, kun etsitään seuraavaa kuvauskohdetta. Lapset A ja B unohtivat helpoiten tehtävänannon. Tähän liittyy varmasti se, että tehtävä sai heidät innostumaan aivan erilaisella tavalla, kuin muut lapset. He toimivat omana tiiminä, johdattaen muiden lasten joukkoa.

Tehtävän aikana lapset muistivat hyvin toistensa nimiä. Kun värejä mainittiin tehtävässä, usein lapset saattoivat ensin tutkia ryhmätoveriensä vaatteiden värejä. Tämä mahdollisti sen, että lasten oli pakko muistaa nimiä sekä luoda yhteyttä toiseen.

Tehtävässä huomasin sen, että lasten oli hankala ymmärtää, että tehtävä oli määrä tehdä yhdessä. Helposti lapset kertoivat värien paikoista aikuisille, eikä sille lapselle, joka toimi valokuvaajana. Useimmiten muistuttaminen tehtävän säännöistä auttoi ja lapset malttoivat odottaa seuraavaa kuvauskohteen etsimistä sekä valokuvaajaa.

LASTEN PALAUTE TOIMINTAKERRASTA

Palautteessa lapsilta kysyttiin ensin mielipidettä siitä, millaista oli tehdä tehtävää. Lapset vastasivat yksimielisesti tehtävän olleen kiva. Jokaiselta lapselta kysyttiin yksitellen mielihetkiä siitä, mikä tehtävässä oli mukavinta. Lapset A, B, C, D nauttivat eniten valokuvaamisesta ja kameran käyttämisestä. Lapsi E kertoi tehtävässä mukavinta olleen linnut, joita puistossa pyöri. Näistäkin olisi haluttu ottaa kuvia, mutta useimmiten ne lensivät pois. Lapsi F kertoi pitäneensä eniten kaikista asioista tehtävässä, kuten myös lapsi G. Kun lapsilta kysyttiin, onnistuiko heidän mielestään ryhmässä toimiminen hyvin, lapset vastasivat

melkein yhteen ääneen kyllä. Lapsi C totesi lopulta, että ryhmässä toimiminen oli kivaa.

AJATUKSIA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Edelliseen viikkoon verrattuna lapset muistivat heti, miksi pienryhmään hakeuduttiin ja mitä tehdään. Tämä vaikutti tehtävään, sillä tavalla, että lapset osasivat orientoitua tehtävään yhdessä. Se osoittaa sen, että tutkimusryhmällä oli yhteinen tavoite, joka edisti yhteisöllisyyttä. Lapset kuitenkin ovat vielä toisilleen tuntemattomia ja tutustuvat toisiinsa, minkä vuoksi toiminnassa saattoi helposti tulla tahatonta ulkopuolelle jättämistä ja sattumanvaraisia unohduksia siitä, että myös muut ryhmän jäsenet pitää ottaa huomioon. Innostuttuaan lapset myös unohtivat helposti säännöt, minkä vuoksi ryhmässä toimiminen oli ajoittain hieman hankalaa.

Kuten edelliselläkin kerralla, lapset nauttivat tehtävän tekemisestä. Sen pystyi havainnoimaan ulkopuolisena, mutta myös palautteen kautta huomasi lasten innostumisen. Tärkeintä palautteessa on kuitenkin lasten kokemus siitä, että ryhmässä toimiminen oli hauskaa ja heidän mielestään se oikeasti onnistui. Positiivinen kokemus omasta ryhmästä edistää yhteisöllisyyttä ja halua jatkaa toimintaa yhdessä.

Tämä ryhmä oli alusta asti toiminut hyvin ryhmänä. Tehtävässä huomasi sen, että lapset jaksoivat odottaa omaa vuoroaan, huomioida valokuvaajaa ja toimia yhdessä. Ryhmän lapsi G kuitenkin oli yllättävän poissaoleva ja jättäytyi ryhmän ulkopuolelle. On mielenkiintoista nähdä viikkojen aikana, tapahtuuko lapsessa G muutosta tehtävien myötä.

Jatkossa uskon, että tehtävän teossa tulisi enemmän korostaa ryhmän tärkeyttä. Ennen tehtävää tulisi lapsille kertoa ryhmästä ja ryhmätyön tärkeydestä, jolloin lapset saisivat entistä paremman käsityksen siitä, minkä vuoksi asiat tehdään yhdessä. Myös palautteen anto, negatiivinen ja positiivinen auttaisi ehkä ymmärtämään, miten toimitaan oikein ryhmässä.

VALOKUVAUSPÄIVIEN TOIMINTASUUNNITELMA

<p>TOIMINNAN NIMI JA AIKA</p> <p>Muotokuvausta 11.09.2019 kello. 8.30-11.00</p>
<p>OSALLISTUVIEN LASTEN MÄÄRÄ</p> <p>7-8 henkeä/ pienryhmä (yhteensä 15 esikoululaista)</p>
<p>TOIMINNASSA TARVITTAVAT VÄLINEET JA MATERIAALIT</p> <p>Järjestelmäkamera Canon EOS1000D tai Nikon D1300 Roolivaatteet päiväkodilta</p>
<p>TOIMINNAN TAVOITTEET</p> <p>Yhteisöllisyyden edistäminen Vuorovaikutuksen edistäminen Sosiaalisten suhteiden kehittyminen Vuorovaikutustilanteiden harjoittelu</p>
<p>TOIMINNAN ETENEMINEN</p> <p>Ohjeistus tehtävään: Lapset pääsevät kokeilemaan muotokuvausta. Kuviin on varattu roolivaatteita elävöittämään kuvia. Ryhmätila toimii valokuvauspaikkana, jossa lapset pääsevät ottamaan kuvia toisistaan. Jokainen lapsi käy kameras edessä kerran, ensin yksin ja sitten seuraavalla kierroksella kaverin kanssa. Yksi lapsista toimii valokuvaajana, sommittelee kuvattavan kohteen ja ottaa kuvan.</p> <p>Toiminnan alussa lapset saavat valita roolivaatteet. Roolivaatteet haetaan yksi kerrallaan.</p> <p>Ensin on yksityisten muotokuvien vuoro. Muotokuvauksessa jokainen lapsi saa olla kerran valokuvaaja ja kerran malli. Ensimmäisen valokuvaajan valitsee aikuinen ja sen jälkeen lapset valitsevat valokuvaajat, sillä perusteella kuka ei ole ollut vielä vuorossa.</p> <p>Seuraavalla kierroksella on kaverikuvien vuoro. Lapset saavat valita kuviin haluamiaan asuja ja kavereita.</p> <p>Tämän kerran aikana lapset pääsevät näkemään tähän mennessä otettuja kuvia. Kuvat näytetään ryhmätilassa projektorin kautta.</p> <p>Palaute lapsilta.</p>

VALOKUVAUSPÄIVIEN TOIMINNAN HAVANNOINTI, ETENEMINEN JA PALAUTE

ALOITUS

Toiminnan alussa lapsille esiteltiin toiminnan kulku. Lapset tunnistivat heti tehtävän tarkoituksen ja odottivat innolla uutta valokuvaustehtävää. Lapset innostuivat entisestään, kun paljastettiin, että kuvissa sai olla roolivaatteita. Roolivaatteiden paljastaminen sai lapset innostumaan, mutta erotti myös voimakastahtoisemmat lapset toisistaan. Lapsi A, B ja C alkoivat valitsemaan roolivaatteita heti ensin huutamalla lempivaatteidensa nimiä. Huutaminen aiheutti ryhmään levottomuutta. Monet lapset tuntuivatkin heti valitsevan samoja vaatteita, mikä synnytti jännitettä ryhmän välille. Roolivaatteiden paljastamisen aiheuttama hämmennys hoidettiin kuitenkin niin, että aikuinen ohjasi lapsia valitsemaan yksi kerrallaan haluamansa rekvisiitat kuviin.

TOIMINNAN ETENEMINEN

Lapset kommentoivat ja nauroivat iloisesti toistensa roolivaatteille. Kukaan ei jäänyt tehtävän aikana taka-alalle vaan kaikki seurasivat ja kommentoivat innoissaan toistensa vaatteita. Alun aikana tuntunut jännite ja levottomuus katosi, minkä vuoksi lapset jaksoivat keskittyä. Yksityiskuvien aikana lapset olivat rohkeita heittäytyjiä, jokainen uskalsi tulla kuvaan. Lapsi A pukeutui kuninkaaksi ja poseerasi mahtipontisesti. Muut lapset seurasivat mallia tarkasti ja alkoivatkin etsiä teeman mukaisia vaatteita. Lapsi C pukeutui esimerkiksi cowboyksi. Roolivaateleikki muuttui hetkessä myös oikeaksi leikiksi, jossa lapset vaihtelivat rooleja. Tunnelman muuttuminen mahdollisti sen, että jokaisen lapsen oli helppo olla mukana tehtävässä.

Kaverikuvien aikana lapsille oli hankalaa toimia itsejohtoisesti. Lapset kysyivät edelleen ryhmän aikuiselta vuoroja valokuvaamiseen sekä kuvassa olemiseen. Lapsille painotettiin, että he saavat toimia ja keksiä itse, miten he ovat kuvassa. Kun toiminta eteni lapsilta tuli loistavia ideoita kuviin. Lapset A, B ja D ottivat ryhmäkuvan, jossa kaikilla oli samanlaiset maskit. Lapset E, F JA G heittäytyivät kameran edessä poseeraamaan kaverillisesti hassut hatut päässä.

Merkittävin asia oli se, kun ryhmästä nousi kaksikin kertaa ideoita, että lasten pitäisi ottaa yhdessä ryhmäkuva. Ensimmäisellä kerralla ryhmäkuva idea katosi leikin ja touhun sekaan, mutta toisella kerralla lapset innostuivat lapsi A johdolla ja melkein ohjasivat itse aikuista toimimaan valokuvaajana. Lapset asettuivat hienosti ryhmäkuvaan ja tuntuivat nauttivan tilanteesta.

LASTEN PALAUTE TOIMINTAKERRASTA

Palaute oli tälläkin kertaa positiivista. Lapset vastasivat yksimielisesti siihen, että valokuvaustehtävä oli jälleen kerran hauska. Lapset C, B, D, E vastasivat, että roolivaatteiden valinta oli kaikista mukavinta. Roolivaatteiden ottaminen mukaan oli hyvinkin erilaista, mitä lapset yleensä kyseisessä ryhmässä tekivät, minkä vuoksi valokuvaaminenkin tehtävässä jäi osalle lapsista hieman taka-alalle. Lapset A ja F nauttivat eniten valokuvaamisesta. Kyseiset lapset ovatkin jo näiden kahden kerran aikana osoittaneet erityistä kiinnostusta valokuvaukseen ja lapsi B kertoikin kotonakin valokuvanneensa enemmän puhelimitse. Lapset G ja H eivät osanneet sanoa mikä oli kivointa. Kun heiltä kysyttiin enemmän tarkentavia kysymyksiä tehtävästä, kertoivat he kuitenkin nauttineensa kaikesta.

AJATUKSIA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Edellisiin kertoihin verrattuna lapset selvästi jo tunnistivat hyvin oman ryhmänsä. Pienryhmiin jakautuessaan lapset kurkkivat omia ryhmäjäseniään ja tiesivät heti mitä oli luvassa. Tämä osoittaa sen, että ryhmä on päässyt oikeasti tutuiksi toistensa kanssa. Ryhmätilanteeseen orientoituminen oli luonnollista, eivätkä lapset olleet enää yhtä hämillään uudesta toiminnasta.

Kahden erilaisen kerran jälkeen lapset osasivat selvästi toimia ryhmässä entistä paremmin. He keskustelivat yhdessä toistensa kanssa ja hassuttelivat roolivaatteiden kanssa. Myös hiljaisemmat lapset olivat toiminnassa mukana, eivätkä jääneet taka-alalle, kuten värien etsintä -kerralla. Toiminnan mielekkyys ja entistä vapaampi toiminta sopi huomattavasti ryhmälle, mikä vahvisti sen, että lapset osasivat toimia yhdessä.

Jo kolmen kerran aikana oli helppoa huomata muutos. Pieni alkujännitys oli poissa ja lapset eivät jännittäneet toimintaa samalla tavalla. Yhdessä toimiminen oli sujuvampaa ja vuoron odottaminen selkeää.

VALOKUVAUSPÄIVIEN TOIMINTASUUNNITELMA

<p>TOIMINNAN NIMI JA AIKA</p> <p>Kuvasuunnistus 20.09.2019 kello. 8.30-11.00</p>
<p>OSALLISTUVIEN LASTEN MÄÄRÄ</p> <p>7-8 henkeä/ pienryhmä (yhteensä 15 esikoululaista)</p>
<p>TOIMINNASSA TARVITTAVAT VÄLINEET JA MATERIAALIT</p> <p>Järjestelmäkamera Canon EOS1000D tai Nikon D1300</p> <p>A4 kokoiset laminoidut kuvat aarrejahtia varten päiväkodin puistosta</p>
<p>TOIMINNAN TAVOITTEET</p> <p>Yhteisöllisyyden vahvistaminen ja edistäminen Yhteistyön harjoittelu yhteisen päämäärän kautta Vuoron odottaminen ja toisten huomiointi</p>
<p>TOIMINNAN ETENEMINEN</p> <p>Ohjeet tehtävään: Lapsille näytetään kuvia tutuista paikoista, joita päiväkodin puiston ympäristöstä löytyy. Ryhmän tehtävänä on yhdessä etsiä kyseiset paikat ja ottaa niistä kuvat kameran muistikortille.</p> <p>Pienryhmä toimii yhdessä, kuten edelliselläkin kerralla. Yksi toimii valokuvaajana ja muut etsivät. Kuvavihjeitä on 12kpl, eli jokaiselle lapselle on yksi paikka, josta saa ottaa kuvan.</p> <p>Aikuinen valitsee ensimmäisen valokuvaajan. Jatkossa valokuvausvuorossa oleva lapsi valitsee seuraavat valokuvaajat. Näin jatketaan, kunnes kaikki ovat saaneet valokuvata.</p> <p>Lapsia kannustetaan toimimaan yhdessä ryhmänä ja huomioimaan kaikki osallistujat.</p> <p>Aikuiset seuraavat suunnistuksessa mukana, ohjeistavat tarvittaessa kameran käytössä sekä vuoron vaihtamisessa. Tärkeää toiminnassa on kuitenkin antaa lasten mahdollisimman paljon selvittää itse mahdollisia ristiriitatilanteita.</p> <p>Lopuksi loppupalaute lapsilta.</p>

VALOKUVAUSPÄIVIEN TOIMINNAN HAVANNOINTI, ETENEMINEN JA PALAUTE

TOIMINNAN ETENEMINEN

Lapset etsivät taitavasti tuttuja paikkoja puistosta. Ryhmä pysyi toiminnan alussa hyvin koossa ja kaikki olivat mukana tehtävässä. Lapset valitsivat itse seuraavat valokuvaajat toimivasti ja osasivat viittaamalla odottaa omaa vuoroaan. Lapsi A, C ja D valitsivat toisensa, sillä olivat selvästi parempia ystäviä keskenään, kuin muut ryhmän jäsenet. Lapsi A toivoo toiminnan alussa, että mentäisiin leikkimään. Aikuinen joutui toistuvasti sanomaan, että nyt on valokuvatehtävän aika. Tehtävän edetessä juuri nämä kolme lasta irtaantuivatkin ryhmästä ja alkoivat puuhata omia juttujaan, esimerkiksi kiipeilyä. Ryhmän aikuinen joutuikin muistuttamaan useasti, että kyseessä on ryhmätehtävä.

Suunnistus sujui niin hyvin ja nopeasti, että loppuajaksi lapset saivat vuorotellen kuvata haluamiaan kohteita. Vuoronvaihto tapahtui samalla tavalla lasten päätösten kautta. Lapsi B oli vuorossa ensimmäinen ja halusikin ottaa kaikista ryhmän jäsenistä kuvan. Tämän jälkeen valokuvaajaksi tulleet lapset halusivatkin kuvata vain toisiaan. Kun oli lapsi G vuoro, meni hän hieman vaikeaksi tilanteessa. Aikuinen ohjeistikin lasta ottamaan kuvia mistä itse haluaa, minkä vuoksi lapsi siirtyikin kuvamaan pihlajanmarjoja muiden lasten sijaan. Kyseinen lapsi G oli mukana viime viikolla toiminnassa aktiivisesti, jälleen kun toimintaa tehtiin, hän asettuikin hieman taka-alalle ryhmän aikuisen läheisyyteen. Muut lapset eivät oikeastaan huomioineet häntä vaan kulkivat omana ryhmänään. Ilmeisesti tälle kyseiselle lapselle on tyypillistä jättäytyä porukasta itse.

LASTEN PALAUTE TOIMINNASTA

Tällä kertaa emme ehtineet ottaa palautetta vastaan lapsilta, sillä ryhmän aikataulussa oli muutoksia toiminnan aikana.

AJATUKSIA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Vaikka toimintaa suoritettiin noin 8 hengen pienryhmissä, tiettyjen tehtävien aikana tuntui myös siltä, että lapsia voisi olla vielä vähemmän toiminnassa mukana. 8 hengen ryhmän kanssa havainnointi on haastavampaa sekä ryhmätyöskentely kyseisessä ryhmässä tuottaa selvästi haasteita monelle lapselle. Esimerkiksi lapsi G jättäytyy ryhmän innostuessa tehtävästi taka-alalle. Keskeistä yhteisöllisyyden edistämiseksi olisikin, että myös ne hiljaiset, ujut ja aratkin lapset otettaisiin mukaan joukkoon ja he itse uskaltautuisivat olemaan yhteydessä muihin.

Edelliseen kertaan verrattuna ryhmässä oli taas jonkin verran edistystä. Lapset oppivat entistä paremmin tunnistamaan toisiaan ja uskaltavat keskustella toistensa kanssa. Kuitenkin osa lapsista toimii vielä varauksellisesti ja vaativat toiminnan aikana aikuisen tukea ja läsnäoloa hallitseviin toimintoihin. Ryhmien voimakkaiden temperamenttien kohtaaminen hieman ujomprien kanssa tuottaa haastetta, mutta edellisen muotokuva- tehtävän aikana oli hienoa huomata myös siinäkin asiassa pientä edistystä.

VALOKUVAUSPÄIVIEN TOIMINTASUUNNITELMA

<p>TOIMINNAN NIMI JA AIKA</p> <p>Liikunta valokuvissa 25.09.2019 kello. 8.30-11.00</p>
<p>OSALLISTUVIEN LASTEN MÄÄRÄ</p> <p>7-8 henkeä/ pienryhmä (yhteensä 15 esikoululaista)</p>
<p>TOIMINNASSA TARVITTAVAT VÄLINEET JA MATERIAALIT</p> <p>Järjestelmäkamera Canon EOS1000D tai Nikon D1300</p>
<p>TOIMINNAN TAVOITTEET</p> <p>Yhteisöllisyyden edistäminen ryhmäytymisen keinoin liikunnassa Ryhmätyöskentelyn harjoittelu Vuorovaikutuksen harjoittelu</p>
<p>TOIMINNAN ETENEMINEN</p> <p>Ohjeet tehtävään: Lapset pelaavat ulkona joukkuepelejä pienryhmissä. Ulkoilun aikana jokainen lapsi toimii kerran valokuvaajana, joka tallentaa urheilua kameralle. Lapset voivat ottaa ryhmänä myös jumppakuvia toisistaan ajan salliessa. Tärkeintä on, että kuvissa näkyy liike.</p> <p>Lapset jaetaan pienryhmiin ja siirrytään läheiselle aidatulle isolle pihalle ulkoilemaan. Mukaan otetaan jalkapallo, norsupallo (iso jumppapallo) sekä hyppynaruja. Lasten toiveiden mukaisesti pelataan heidän haluamiaan joukkuepelejä sekä ajan puitteissa voidaan ottaa yksittäisiä jumppakuvia.</p> <p>Yksi lapsista on valokuvaaja ainakin kerran kyseisten pelien aikana. Hän tallentaa kavereidensa pelejä kaikista kuvakulmista.</p> <p>Aikuinen ohjeistaa ulkopeleissä ja kertoo säännöt.</p> <p>Lopuksi palaute lapsilta.</p>

VALOKUVAUSPÄIVIEN TOIMINNAN HAVAINNOINTI, ETENEMINEN JA PALAUTE

ALOITUS

Lapset jaettiin pienryhmiin sisällä. Ryhmien jakamisessa muodostuu hieman hämmennystä, kun lapset olivat leikkimässä erilaisissa huoneissa, eivätkä malttaneet lopettaa. Lapset pääsivät ulos ja heille kerrottiin säännöt ennen pihalle siirtymistä. Lapsi C ehdotti heti tehtävänannon kuultuaan polttopalloa, mikä innosti kaikkia lapsia entistä enemmän tehtävänannosta. Oma ajatukseni norsupallosta sai myös lapsilta paljon kannustusta, joten päätimme ennen pihalle siirtymistä, että polttopallo ja norsupallo olivat tämän tehtävän lajit.

Päästyämme pihalle lapset alkoivat heti valmistautua polttopalloon, mikä aiheuttaa tilanteessa jälleen ylimääräistä sekavuutta. Kun lapsille kerrottiin säännöt ja siirryttiin peliin, sekavuus hävisi ja kaikki keskittyivät aktiivisesti peliin. Valokuvaajan rooli oli lapsien mielestä hauskaa ja moni halusikin kovasti päästä kyseiseen tehtävään.

TOIMINNAN ETENEMINEN

Polttopallon peluussa lapset osasivat hyvin säännöt. Valokuvaajana toimivat lapset ottivat kuvia aktiivisesti ja uskalsivat myös siirtyä kameran kanssa erilaisiin paikkoihin. Polttopallossa lapset toimivat hyvin ryhmänä, kaikki saivat tasapuolisesti heittää palloa, eikä kukaan lapsista erkaantunut ryhmästä muualle kesken pelin. Tähän liittyi myös se, että lapset olivat pelissä hyvinkin tasapuolisia, mikä nopeutti pelin kulkua.

Kun peliä vaihdettiin norsupalloon, lapset alkoivat heti omatoimisesti muodostamaan ryhmiä, minkä vuoksi osa ryhmästä jäi ulkopuolelle. Esimerkiksi lapsi B ja D muodostavat heti parit ja alkavat kulkea käsi kädessä. Tilanteen tasapuolisuuden vuoksi, aikuinen järjesti lapset tasapuolisesti joukkueisiin, jolloin mahdolliset parit sekoittuvat.

Joukkueisiin jakamisen jälkeen valittiin valokuvaaja. Kyseiseen tehtävään halusivat melkein kaikki lapset, paitsi lapsi A, joka halusi vain kovasti päästä pelaamaan jalkapalloa. Ensimmäinen valokuvaaja oli loppujen lopuksi lapsi G, joka on joukon hiljaisin ja muista lapsista erkaantuva.

Lapset pelasivat taitavasti norsupalloa, sillä ryhmässä yli puolet harrastivat jalkapalloa. Peliä kuitenkin johdatti lapsi A, C ja F, joiden hallussa pallo oli suurimman osan ajasta. Lapset B, D, E pysyttelivät enemmän taka-alalla, elleivät olleet maalissa. Lapsi G toimi valokuvaajana aktiivisesti ja saikin napattua monta kuvaa kerralla. Valokuvaajaa vaihdettiin jalkapallopelin aikana neljästi. Valokuvaajan vaihtaminen onnistui pääosin hyvin, mutta lapsi A oli niin kiinnostunut pelaamisesta, että ei halunnut valokuvata aluksi lainkaan.

Pelin aikana lapset toimivat aktiivisesti ryhmänä suurimman osan ajasta. Konfliktitilanteita pelissä ei tullut, vaan lapset osasivat noudattaa sääntöjä. Pelin imussa monet lapset kuitenkin selvästi unohtivat joukkuekaverinsa ja alkoivat johdattaa palloa itse maalille. Aikuinen joutui useaan kertaan muistuttamaan, että palloa voi myös syöttää toiselle joukkuekaverille.

Pelien jälkeen toiminnassa jäi vielä aikaa. Päätimme lasten kanssa ottaa yksittäisiä urheilukuvia. Jokainen lapsi sai omalla vuorollaan tehdä jotain liikunnallista kuvassa. Esimerkiksi lapsi A hyppi hyppynarulla ja lapsi B nosti norsupalloa ylös alas.

LASTEN PALAUTE TOIMINTAKERRASTA

Toiminnan jälkeen pidimme taas lyhyen palautekerran lasten kanssa, jossa jokainen sai vuorollaan kertoa, mikä tehtävässä oli mukavinta. Lapset B ja C nauttivat valokuvaamisesta eniten ja olivatkin kyseisten kertojen aikana osoittaneet kiinnostusta valokuvaamiseen. He myös osasivat käyttää kameraa taitavasti esimerkiksi löytämällä sarjakuvauksen ja vaihtamalla kameran kuvakulmaa ilman ohjeistusta. Lapset A, G pitivät toiminnasta kaikista. Tarkentavilla kysymyksillä he kuitenkin myönsivät norsupallon olevan kaikista mukavinta. Lapset D, E, F pitivät omista urheilukuvistaan eniten, sillä he saivat itse päättää mitä kuvassa tekee.

AJATUKSIA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Liikunnan tuominen yhteisöllisyyden edistämiseen ja ryhmäytymiseen oli hyvä keino. Lapset tekivät ryhmässä yhteistyötä mukavan tekemisen kautta. Se poisti jännitystä ja loi tasa-arvoa lasten välille. Tässä ryhmässä korostui liikunnan merkitys, sillä yli puolet ryhmästä harrastivat aktiivisesti liikuntaa päiväkodin ulkopuolella. Lapset toimivat mukavuusalueellaan, näyttäen myös mallia muille lapsille miten tiettyjä pelejä kuuluu pelata.

Valokuvaamisen osuus tehtävässä ei ollut niin merkittävä. Tarkoitus on kuitenkin viimeisellä tapaamiskerralla katsoa yhdessä otettuja kuvia ja palata yhteisiin hetkiin. Tällöin valokuvaamisen kautta tulleet kuvat herättävät toiminnan henkiin. Kokemus myös kameran käytöstä, tuntuu olevan monelle lapselle tärkeä ja odotettu asia. Uuden taidon oppiminen yhdessä saattaaakin herättää keskustelua ryhmässä.

Tämän ryhmän kohdalla oli selvästi havaittavissa ryhmäytymistä. Ryhmään kuuluukin kaksi uutta lasta, jotka aloittivat esikoulun hieman muita jäljessä. Toimintojen aikana lapset ovat rohkaistuneet paljon ja ottavatkin aktiivisesti kontaktia toisiinsa. Ratkaiseva asia myös ryhmässä oli se, että sen sisällä on hyvin vähän konflikteja, minkä vuoksi ryhmä on alusta asti toiminut hyvin yhdessä.

VALOKUVAUSPÄIVIEN TOIMINTASUUNNITELMA

TOIMINNAN NIMI JA AIKA Valokuvausta museomiljöössä 02.10.2019 kello. 8.30-11.00
OSALLISTUVIEN LASTEN MÄÄRÄ 7-8 henkeä/ pienryhmä (yhteensä 15 esikoululaista)
TOIMINNASSA TARVITTAVAT VÄLINEET JA MATERIAALIT Järjestelmäkamera Canon EOS1000D tai Nikon D1300
TOIMINNAN TAVOITTEET Yhteisöllisyyden edistäminen ryhmäytymisen keinoin Vapaan ryhmätyöskentelyn harjoittelu Vuoron odottaminen Toisen huomioiminen
TOIMINNAN ETENEMINEN Ohjeet tehtävään: Toiminta pidetään samankaltaisena, kuin valokuvasuunnistus puistossa. Lapsille näytetään ennen toimintaa otettuja valokuvia museomiljööstä. Lapset etsivät rakennuksia ja yksityiskohtia pihapiiristä ja ottavat vuorollaan kuvan kyseisestä paikasta. Toiminnan jälkeen lapset saavat vapaasti kuvata kameralla mitä haluavat. Pienryhmä toimii yhdessä, Yksi toimii valokuvaajana ja muut etsivät. Kuvavihjeitä on 15, eli jokaiselle lapselle on ainakin yksi paikka, josta saa ottaa kuvan. Aikuinen valitsee ensimmäisen valokuvaajan. Jatkossa valokuvausvuorossa oleva lapsi valitsee seuraavat valokuvaajat. Näin jatketaan, kunnes kaikki ovat saaneet valokuvata. Lapsia kannustetaan toimimaan yhdessä ryhmänä ja huomioimaan kaikki osallistujat. Aikuiset seuraavat mukana, ohjeistavat tarvittaessa kamerasäätöissä sekä vuoron vaihtamisessa. Tärkeää toiminnassa on kuitenkin antaa lasten mahdollisimman paljon selvittää itse mahdollisia ristiriitatilanteita.

VALOKUVAUSPÄIVIEN TOIMINNAN HAVANNOINTI, ETENEMINEN JA PALAUTE

ALOITUS

Lapset jaetaan pienryhmiin. Pienryhmä kokoontui ulos, josta siirryttiin valokuvaamaan. Lapset tunnustivat minut heti ja tiesivät mitä tehdään. Monet kyselivät jo innokkaana, mitä tänään valokuvataan. Lapset vaikuttivat siltä, että olivat tottuneet säännöllisyyteen ja omaan ryhmäänsä. Ryhmässä erityisesti lapsi B ja D ovat jo aloitusvaiheessa hyvin kiinni toisissaan, kävellen käsi kädessä ja puuhailleen omia juttujaan. Myös lapset A, C, E ovat lähentyneet ja ennen pienryhmiin jakoa, he leikkivät yhdessä sisällä autoilla. Museomiljööstä sijaitsi päiväkodin vieressä, joten siirtyminen ei kestä kauaa. Osa lapsista tunnistaa paikan heti ja osalle pihapiiri on uusi. Lapsille kerrottiin ohjeet tehtävään ja he alkavat viittamaan sen toivossa, että saisivat olla ensimmäisiä valokuvaajia. Kun valokuvaaja oli jaettu, näytetään lapsille ensimmäinen kuva, jota lähdetään etsimään.

TOIMINNAN ETENEMINEN

Lapset kulkivat hyvin ryhmässä huomioiden muita. Lapset A ja B johdattivat joukkoa, kuten edellisilläkin kerroilla, mutta nyt myös lapsi C ja D oli enemmän äänessä kuin yleensä. Lapset G ja H jättäytyivät hieman taka-alalle, mutta innostuivat kuitenkin tehtävän suorittamisesta. Lapset saivat päättää jälleen seuraavat valokuvaajat. Monet lapset valitsivatkin kavereitaan, mikä aiheuttaa keskustelua siitä miksi aina jotkut lapset valitsevat tietyt lapset. Kuvissa näkyvät paikat osoittautuvat helpoiksi löytää, jonka vuoksi itse tehtävään ei mennyt kovin kauaa aikaa. Kun lapsille annetaan vapaata aikaa kameran kanssa, ryhmä alkoi hajaantua. Varsinkin lapsilla B ja D oli vaikeuksia keskittyä valokuvaamiseen. Lapset tönivät, kutittivat ja puuhasivat omiaan, vetäen samalla lapset A ja C ja E mukaan touhuun. Lapsia joutui muistuttamaan tehtävästä.

Lapset saivat valita itse kuvauskohteensa. Monet lapset valitsivat pihapiiristä löytyviä mielenkiintoisia esineitä ja syksyn lehtiä kuviinsa. Lapsi B halusi omalla vuorollaan ottaa jälleen ryhmäkuvan kavereistaan puiston penkillä. Lapset orientoituvat hienosti kuvaan ja nauttivat kuvaushetkestä. Ryhmäkuvan mukana lapset kiinnostuivat jälleen kuvaamaan myös toisiaan, mikä yhdisti lapsia toimimaan jälleen yhtenä ryhmänä. Lapset olivat matkan aikana kehittyneet valokuvaajina todella paljon, minkä vuoksi monet lapset osasivat selata kamerasta jo otettuja kuvia. Kuvien ottaminen sai uudenlaisen käänteen, kun lapset näkivät heti oman käden jälkensä.

Hiljaisemmat lapset G ja H hakeutuivat ryhmän aikuisen seuraan tietoisesti. Lapset kiinnostuivat kameratehtävästä, mutta tietoisesti nauttivat hiljaisemmasta seurasta. Lapsi G kommentoikin asiaa minulle niin, että tykkää olla jonossa viimeinen ja odottaa vuoroaan.

LASTEN PALAUTE TOIMINTAKERRASTA

Lapset saivat kertoa yksi kerrallaan, mikä oli kyseisessä tehtävässä parasta. Lapsi B kertoi, että mukavinta tehtävässä oli valokuvat muualla, kuin päiväkodin pihalla. Lapsi A, D, E ja C pitivät eniten valokuvaamisesta, jota tässä tehtävässä saikin tehdä vapaammin kuin ennen. Heistä kaikki aloittivatkin palautekeskustelun sanomalla, että kaikki oli kivaa. Lapsi G kertoi, että hänestä oli mukavinta odottaa vuoroaan. Lapsi C piti eniten siitä, kun sai yhdessä kuvassa esittää lammasta. Lapset selvästi nauttivat juuri tästä tehtävästä, koska he eivät olisi millään halunneet lopettaa valokuvaamista. Oli mukavaa huomata, kuinka paljon lapset löysivät valokuvaamisen aiheita pihalta.

AJATUKSIA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Tällä kerralla lasten toimintaa oli helppoa ja mukavaa seurata. Jo heti alusta alkaen huomasin, että lasten asenne tehtävään oli erilainen sekä kameran käytössä oli selvästi tapahtunut edistymistä. Lapset osasivat toimia ryhmässä, kun etsittiin pihamaalta valokuvauskohteita. Kukaan ei keskittynyt muihin asioihin, vaan he halusivat yhdessä etsiä kadonneita paikkoja. Vapaan valokuvaamisen aikana lapset odottivat vuoroa, ottivat kontaktia toisiinsa ja keksivät hauskoja kuvauskohteita. Ainoa asia mihin aikuisen piti todella puuttua, oli kameran vuoron vaihtaminen.

Tämän kerran jälkeen tuntui harmilliselta, että toiminta päättyisikin pian. Lasten välillä selvästi huomasin enemmän yhteisöllisyyttä, kuin aloituksessa. Toiminnasta oli muodostunut lapsille rutiini, johon kaikilla oli positiivinen asenne. Lapset tiesivät mitä tehdä ja mikä tarkoitus tehtävällä oli.

VALOKUVAUSPÄIVIEN TOIMINTASUUNNITELMA

<p>TOIMINNAN NIMI JA AIKA</p> <p>Valokuvauspäivien lopetus 09.10.2019 kello. 8.30-11.00</p>
<p>OSALLISTUVIEN LASTEN MÄÄRÄ</p> <p>7-8 henkeä/ pienryhmä (yhteensä 15 esikoululaista)</p>
<p>TOIMINNASSA TARVITTAVAT VÄLINEET JA MATERIAALIT</p> <p>Lasten valokuvista tehdyt julisteet Kartongista leikatut nimikoidut sydämet</p>
<p>TOIMINNAN TAVOITTEET</p> <p>Ryhmäytymisen edistäminen Me- hengen luominen Toimiva ryhmän lopetus</p>
<p>TOIMINNAN ETENEMINEN</p> <p>Lasten ottamista valokuvista tehdään julisteet, joihin valitaan parhaita paloja valokuvauskerroilta. Lapset saavat tutkia kuvia ja valita omia suosikkejaan. Keskustellaan, miksi lapset valitsevat juuri ne kuvat ja mikä niissä on hienointa.</p> <p>Toiminnan taustalla pyörii diaesitys lasten ottamista kuvista, sillä kaikkia kuvia oli mahdoton katsoa yhdellä kertaa (kuvia tuli projektin aikana noin 800). Valokuvat pyörivät koko päivän ryhmätilan seinässä heijastettuna projektorissa.</p> <p>Lopuksi lapset saavat omat nimikoidut sydämet, jonne jokainen lapsi vuorollaan kirjoittaa jotain kivaa kyseisestä lapsesta. Myös ohjaajan (Hennan) sydän kiertää mukana. Ryhmän aikuinen avustaa sydämiin kirjoittamisessa.</p>

VALOKUVAUSPÄIVIEN TOIMINNAN HAVAINNOINTI, ETENEMINEN JA PALAUTE

ALOITUS

Lapset jaettiin aamuhetkeltä pienryhmiin. Toinen pienryhmä lähti ulkoilemaan ja toinen jäi sisälle tekemään toimintaa.

TOIMINNAN ETENEMINEN

Julisteet paljastettiin lapsille heti toiminnan alussa. Lapset katsoivat kuvia kiinnostuneena osoitellen ja huutaen ”toi on mä!”. Melkein kaikki lapset toistivat kavereidensa nimiä ja huutelivat toisilleen innostuneesti. Kuvat herättivät ihmetystä lapsissa, sillä kaikki kuvat, eivät olleet vain kyseisen pienryhmän ottamia. Lapset alkoivat heti miettiä, kuka oli kuvannut minkäkin kuvan. Lapset saivat vuorollaan kertoa lempikuvansa julisteista. Lapsi A valitsi kuvan, jossa esiintyi yksi lapsista. Hän sanoi sen olevan paras kuva siksi että se oli hänen kaverinsa. Lapsi B valitsi ryhmäkuvan ja kertoi sen olevan hienoin, koska siinä oli kaikki hänen kaverinsa. Lapsi C valitsi oman kuvansa, jossa hänellä on cowboy-hattu. Hänen mielestään kuva oli paras siksi, että hattu oli hienosti päässä. Lapsi D valitsi kuvan, jossa oli syksyisiä lehtiä. Hänen mielestään kuvassa oli hienoja värejä. Lapsi E valitsi kuvan, jossa esiintyi myös yksi lapsista. Hän toteaa kuvan olevan paras siksi, että se oli hänen ystävänsä kuva. Lapsi F valitsi kuvan, jossa oli ryhmän poikia. Hän kommentoi, että kuva oli paras siksi, että pojat olivat kaikki komeita. Kaikki alkoivat nauraa, jopa lapsi itse. Lapsi G valitsi kuvan, jossa yksi lapsista pomppaa pallon kanssa samaan aikaan. Hän sanoi, että kuva oli todella hieno.

Lapset saivat omat sydämensä seuraavaksi. Kun ohjeet oli kerrottu, lapset alkoivat kierrättää sydämiä toisillaan. Monet alkoivatkin heti piirtämään yhteisiä juttuja, mitä he puuhasivat kyseisen lapsen kanssa. Lapsi C oli ensimmäinen, joka halusi aikuisen apua kirjoittamiseen. Hän pohti tarkasti mitä halusi kirjoittaa. Monet lapset halusivat sen jälkeen kirjoitusapua ja osasivat hienosti sanoittaa mitä halusivat kirjoittaa tietyille lapsille. Lappuihin nousi paljon erilaisia asioita, esimerkiksi kiva, hyvä leikkimään, hyvä jalkapallossa sekä kaunis. Lapsi D halusi kirjoittaa yhdelle lapselle, että hänen mielestään on mukavaa, kun ulkona kyseinen lapsi jahtaa häntä. Ryhmän aikuisen ohjauksella hän kirjoitti kyseisen lauseen ja piirsi vielä lopuksi hymiön ja nuolen lauseeseen. Hän halusi varmistua, että jahtaaminen oli positiivinen asia. Lapsille luettiin ääneen omien sydänten sisältö. Lapset kuuntelivat tarkasti mitä sydämessä luki ja monet hymyilivätkin ujoin. Positiivinen palaute ystäviltä oli selvästi mieluisaa.

JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA

Valokuvien esille tuominen julisteen muodossa toimi lapsille sopivana lopetuksena. Lapset pääsivät muistelemaan projektin aikana tehtyjä tehtäviä ja näkivät konkreettisesti tuotoksiaan. Monet lapset valitsivat lempikuvikseen sellaisia, joissa näkyi ystäviä. Selvästi juuri toisten kuvaaminen oli lapsille tärkeää, sillä sen avulla lasten tuli nähdä toisensa eri tavalla. Oli hienoa huomata, kuinka lapset eivät ujoselleet kuvia katsellessaan itseään. Monet uskalsivatkin kehua omia kuviaan samalla tavalla kuin ympärillä olevien ystävien. Kukaan ei nauranut toisen kuville ilkeällä tavalla, vaan kaikki osasivat nimetä ja kehua kuvia. Selvästi lapset olivat myös yhtä ylpeitä tuotoksestaan, niin kuin minäkin ohjaajana lasten suorituksesta.

Lopetuskerta osoitti selvästi sen, että lapset tunsivat jo paremmin toisiaan. Erityisesti sydänten kiertäminen lasten välillä osoitti sen, että lapset ajattelivat toisistaan positiivisesti. Jokainen lapsi osasi ajatella ja kertoa toisesta jotain hyvää, eikä toiminta aiheuttanut negatiivisia tunteita kenessäkään. Lapset eivät selvästi ujostelleet tunteissaan, vaan osoittivat niitä avoimesti.

Yhteisöllisyyden edistymiseen vaikutti paljon myös muut asiat mitä päiväkodin sisällä oli tehty ryhmän hyväksi. Lapset kuitenkin saivat projektini avulla erilaisen näkökulman ryhmäytymiseen ja yhteisöllisyyden kehittämiseen, mikä edesauttoi muiden toimintojen kanssa ryhmän dynamiikkaa. Erityisesti toisten näkeminen kameran kautta ja konkreettisenä kuvana osoitti sen, että lasten herkyys tutustumiseen on suurta ja myös luovan tavan kautta on mahdollista löytää tie toisten luo.